

AARSBERETNING
VEDKOMMENDE
NORGES FISKERIER
FOR
1896

UDGIVET AF DEPARTEMENTET FOR DET INDRE

3DIE HEFTE

1896

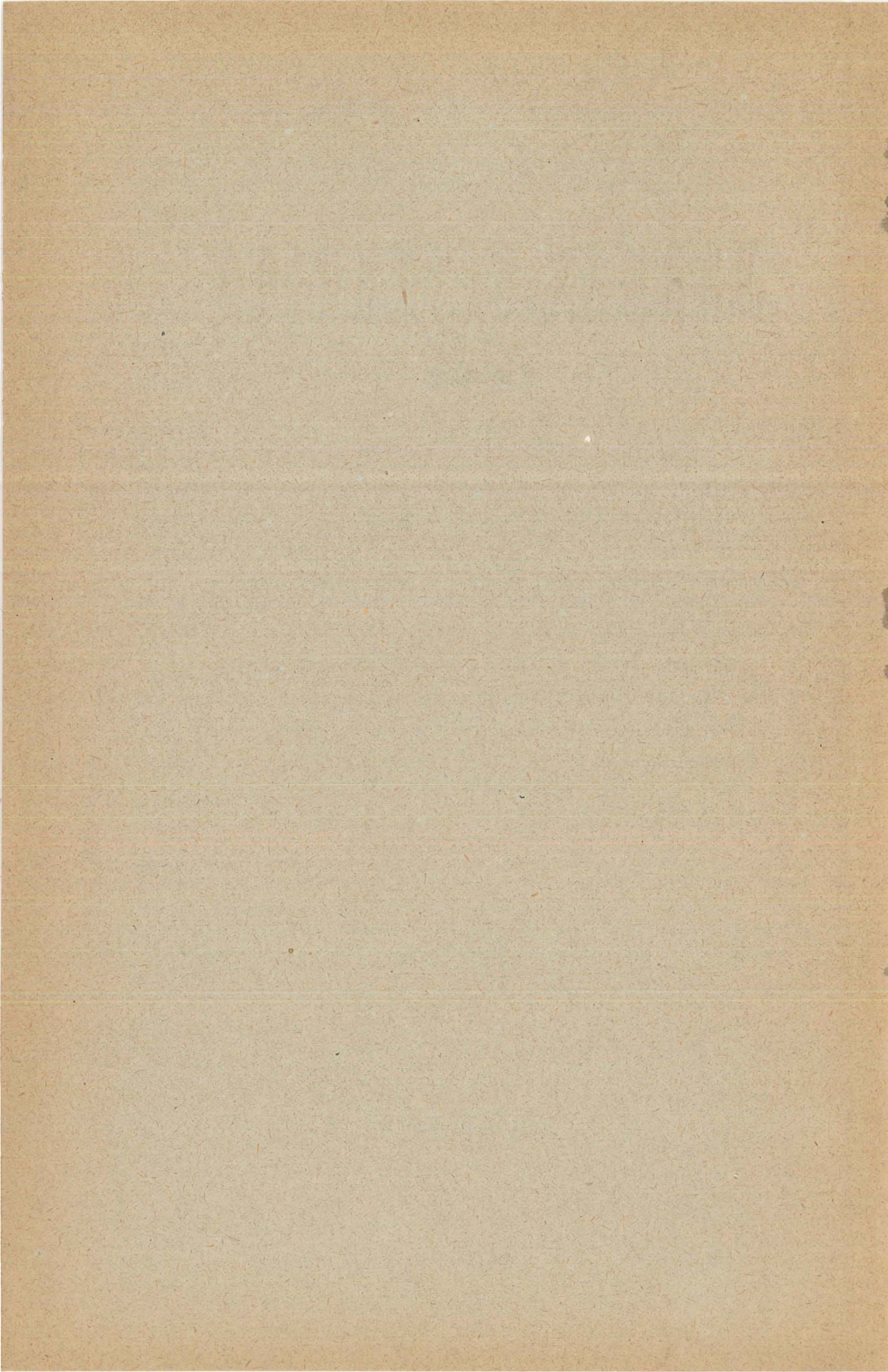
1. **Amtmanden i Finmarkens Amt:** Beretning om Amtets Sommer- og Høstfiske m. v. i Aaret 1896.
2. **Fiskeriinspektør Buvig:** om Brislingefisket 1896.
3. **Fiskeriinspektør Wallem:** Beretning (i Uddrag) om hans Virksomhed i Aaret 1896.
4. **Fhv. Fiskeriinspektør Dahl:** Beretning (i Uddrag) om hans Virksomhed i Aaret 1896.
5. **Fiskeriinspektør Sørensen:** Beretning (i Uddrag) om hans Virksomhed i Aaret 1896.
6. **Fiskeriagent Westergaard:** Beretning om en Reise til Østerrige-Ungarn og a. St. for at undersøge Markedsforholdene for norske Fiskevarer.

KRISTIANIA

W. C. FABRITIUS & SØNNERS BOGTRYKKERI

1897

AARSBERETNING
VEDKOMMENDE
NORGES FISKERIER
FOR
1896

UDGIVET AF DEPARTEMENTET FOR DET INDRE

3DIE HEFTE

1896

---

1. **Amtmanden i Finmarkens Amt:** Beretning om Amtets Sommer- og Høstfiske m. v. i Aaret 1896.
2. **Fiskeriinspektør Buvig:** om Brislingefisket 1896.
3. **Fiskeriinspektør Wallem:** Beretning (i Uddrag) om hans Virksomhed i Aaret 1896.
4. **Fhv. Fiskeriinspektør Dahl:** Beretning (i Uddrag) om hans Virksomhed i Aaret 1896.
5. **Fiskeriinspektør Sørensen:** Beretning (i Uddrag) om hans Virksomhed i Aaret 1896.
6. **Fiskeriagent Westergaard:** Beretning om en Reise til Østerrige Ungarn og a. St. for at undersøge Markedsforholdene for norske Fiskevarer.

KRISTIANIA

W. C. FABRITIUS & SÖNNERS BOGTRYKKERI

1897

Fra
Amtmanden i Finmarkens Amt.

Herved har jeg den Ære at afgive Indberetning om Udbyttet af dette Amts Sommer- og Høstfiske samt af Haakjærringsfangsten og øvrige Ishavsexpeditioner m. V. i Aaret 1896

A. Sommer- og Høstfisket efter Sei, Torsk m. V.

Efter Sammendrag af de fra Lensmændene indkomne Opgaver er der i Sommeren og Høsten 1896 opfisket:

a.	Torsk, Sei, Kveite, Flyndre, Hyse, Uer m. V. solgt i raa eller saltet Tilstand til Russerne for 33 026 Matter Mel (Matten veier ca. 144 Kg.), som efter dets Pris ved Salg til Almuen er ansat til	Kr. 401 092,00
b.	133 840 Kg. Rotskjær, som angives udbragt til	» 37 482,00
c.	697 900 Kg tør Sei af alle Størrelser » »	» 92 882,00
d.	Forskjellige Fiskevarer, saasom Torsk, Hyse, Sei solgt i raa Tilstand til de norske Handelsmænd eller til Russerne mod andre Varer end Mel, Rundfisk og Titling fra Høstfisket, Uer, Lax fanget ved Kysten m. V. udbragt til en Pengeværdi af	» 463 105,45
e.	19 034 hl. Lever udbragt til	» 259 318,50

Kr. 1 253 879,95

Den tilsvarende Sum var i 1895 . . . . . Kr. 1 076 966,00
i 1894 Kr. 1 380 974,00, i 1893 Kr. 1 629 549,00, i 1892 Kr. 1 647 905,00
og i 1891 Kr. 1 659 642,00.

For de forskjellige Distrikter inden Amtet stiller Udbyttet af dette Fiske sig saaledes som efterstaaende Tabel viser:

Distrikt.	a. Raafisk.			b. Rotskjær.			c. Tørret Sei.			d. Forskjellige Fiskevarer (se foran Litra d.) Værdi Kr.	Heraf Lax og Sørret.		e. Lever.			I alt.
	Antal Mætter Mel.	Pris pr. Mat.	Værdi Kr.	Antal Kg.	Pris pr. 20 Kg.	Værdi Kr.	Antal Kg.	Pris pr. 20 Kg.	Værdi Kr.		Antal Kg.	Værdi Kr.	Antal hl.	Pris pr. hl.	Værdi Kr.	
Alten	50	14,00	700,00	4 500	7,00	1 575,00	10 500	3,50	1 837,00	***) 1 272,00	1 642	1 313,00	55	12,00	660,00	6 044,00
Talvik	1 050	13,00	13 650,00	15 000	6,50	4 600,00	100 000	3,00	15 000,00	17 100,00	2 000	1 400,00	850	10,00	8 500,00	58 850,00
Loppen—Øxfjord	525	12,00	6 300,00	4 000	4,00	800,00	36 000	3,00	5 400,00	4 500,00	400	200,00	350	10,00	3 500,00	20 500,00
Hasvik	2 137	12,00	25 644,00	28 000	6,00	8 400,00	34 000	2,50	4 250,00	12 500,00	4 030	4 024,00	1 500	12,00	18 000,00	68 794,00
Hammerfest Herred	3 000	12,00	36 000,00	10 000	5,00	2 500,00	300 000	2,50	37 500,00	7 500,00	2 000	1 600,00	3 400	10,00	34 000,00	117 500,00
Hammerfest By	380	12,00	4 560,00	»	»	»	20 000	2,50	2 500,00	7 500,00	»	»	225	10,00	2 250,00	16 810,00
Kvalsund	1 000	12,00	12 000,00	2 000	5,00	500,00	80 000	2,50	10 000,00	14 000,00	100	80,00	600	10,00	6 000,00	42 500,00
Maasø*)	7 500	12,00	90 000,00	40 000	5,00	10 000,00	40 000	3,00	6 000,00	10 000,00	500	300,00	4 000	15,00	60 000,00	176 000,00
Repvaag	2 886	12,00	34 632,00	940	6,00	282,00	»	»	»	13 790,00	»	»	1 275	15,00	19 125,00	67 829,00
Kjelvik Herred forøvrigt	1 175	12,00	14 100,00	»	»	»	»	»	»	6 010,00	300	300,00	325	17,50	5 687,50	25 797,50
Kistrand	884	12,00	10 608,00	6 600	6,00	1 980,00	23 000	3,00	3 450,00	11 100,00	1 350	845,00	258	13,00	3 354,00	30 492,00
Lebesby og Kjøllefjord	2 000	12,00	24 000,00	20 000	6,00	6 000,00	10 000	2,50	1 250,00	9 000,00	500	360,00	900	10,00	9 000,00	49 250,00
Berlevaag	650	12,00	7 800,00	»	»	»	»	»	»	6 800,00	»	»	270	20,00	5 440,00	20 040,00
Tanen Herred forøvrigt	2 800	11,50	33 000,00	1 000	8,00	400,00	»	»	»	23 000,00	5 200	5 100,00	516	10,00	5 160,00	61 560,00
Næsseby	250	14,00	3 500,00	»	»	»	1 000	3,00	150,00	800,00	»	»	150	12,00	1 700,00	6 150,00
Nordvaranger	1 780	13,00	23 140,00	1 000	2,50	125,00	35 400	2,50	4 425,00	1 610,00	»	»	585	10,00	5 850,00	35 150,00

Sydvaranger .	1 110	12,00	13 320,00	800	8,00	320,00	8 000	2,30	1 120,00	27 371,00	15 927	13 113,00	498	12,00	5 976,00	48 107,00
Vadsø By . .	750	13,00	9 750,00	»	»	»	»	»	»	3 000,00	»	»	260	10,00	2 600,00	15 350,00
Kiberg . . .	600	14,00	8 400,00	»	»	»	»	»	»	10 816,00	»	»	674	16,00	10 784,00	30 000,00
Vardø Herred forøvrigt. .	1 539	12,00	18 468,00	»	»	»	»	»	»	27 040,00	»	»	419	20,00	8 380,00	53 888,00
Vardø By . .	960	12,00	11 520,00	»	»	»	»	»	»	248 396,45	»	»	1 924	²³ / ₁₄	43 352,00	303 268,45
Ialt . . .	33 026		401 092,00	133 840		37 482,00	697 900		92 882,00	463 105,45	33 949	28 635,00	19 034		259 318,50	1 253 879,95

*) I Maasø er under Sommerfisket saltet til Klipfisk 440 000 Tal Torsk til Værdi af Kr. 88 000,00 og 250 000 Tal Sei til en Værdi af Kr. 25 000,00, der ikke er medtaget her.

**) Ant. Kr. 672,00 mere. (Red. Anm.)

Med Hensyn til Deltagelsen i Sommer- og Høstfisket for 1896 tillader jeg mig at henvise til nedenstaaende Tabel, der ogsaa udviser Gjennemsnitslot og høieste Lot i de forskjellige Distrikter.

Distrikt.	Deltagere.		Gjennemsnitslot.		Høieste Lot.	
	Ialt.	Heraf ikke hjemme hørende i Distriktet.	For Hjem-folket. Kr.	For Frem-medede. Kr.	For Hjem-folket. Kr.	For Frem-medede. Kr.
Alten Herred	110	»	45,00	»	65,00	»
Talvik Do.	780	60	75,00	20,00	200,00	50,00
Loppen—Øxfjord	190	40	120,00	50,00	200,00	100,00
Altens Fogderi	1 080	100				
Hasvik Herred	685	528	80,00	100,00	150,00	150,00
Hammerfest Do.	748	400	140,00	200,00	180,00	250,00
Hammerfest By	124	60	150,00	100,00	180,00	120,00
Kvalsund Herred	337	57	110,00	40,00	200,00	60,00
Maasø Do.	2 500	2 010	118,00	118,00	350,00	450,00
Repvaag i Kjelvik Herred	385	341	130,00	190,00	150,00	220,00
Kjelvik Herred forøvrigt	225	45	100,00	120,00	130,00	140,00
Kistrand Herred	302	12	100,00	100,00	120,00	»
Hammerfest Fogderi	5 306	3 453				
Lebesby og Kjøllefjord	670	320	80,00	60,00	500,00	300,00
Berlevaag i Tanens Herred	270	200	100,00	60,00	200,00	100,00
Tanens Herred forøvrigt	570	60	106,00	125,00	150,00	200,00
Næsseby Herred	150	60	55,00	15,00	65,00	20,00
Tanens Fogderi	1 660	640				
Nordvaranger Herred	333	6	105,00	75,00	214,00	75,00
Sydvaranger Do.	370	15	130,00	75,00	800,00	250,00
Vadsø By	165	»	94,00	»	150,00	»
Varanger Fogderi	868	21				
Kiberg i Vardø Herred	855	730	120,00	25,00	250,00	200,00
Vardø Herred forøvrigt	526	372	102,00	102,00	450,00	200,00
Vardø By	1 550	900	237,00	180,00	475,00	350,00
Vardø Fogderi	2 931	2 002				
Finmarkens Amt 1896	11 845	6 216				
— — 1895	11 342	5 962				
— — 1894	12 158	6 779				
— — 1893	13 466	8 136				
— — 1892	12 688	7 300				

Russiske Fiskerbaade deltog ikke i Sommerfisket fra noget Vær med Undtagelse af Kiberg, hvor der henlaa indtil 28de Juni 14 Baade, med en samlet Fangst af 10 000 Stykker Torsk og 4 000 Stykker Hyse.

Under Laxefisket i Sydvaranger har i 1896 deltaget 17 «Skoltelapper» med en Gjennemsnitslot af Kr. 35,00 eller tilsammen Kr. 595,00.

Den gjennemsnitlige Mandslot under Sommerfisket udgjorde Kr. 109,38 for Hjemfolket og Kr. 92,37 for Fremmede.

I Tuskhandelen med Russerne betaltes 20 kg. Rugmel med fra 5—20 kg. stor Kveite, fra 10—20 kg. smaa Kveite, fra 13—40 kg. Torsk og Uer, fra 20—60 kg. Flyndre, fra 20—60 kg. Hyse og fra 20—70 kg. Sei.

De vaxlende Priser beror væsentlig paa Tilstrømningen af Kjøbefartøier, men ogsaa for en Del paa Fiskens forskjellige Størrelse.

Under dette Fiske forulykkede 1 Mand i Maasø Herred, 2 Mand og 1 Kvinde i Tanens Herred.

B. Sildefisket.

a. Fedsildfisket har i 1896 kun været drevet to Steder, nemlig i Alten Herred af 110 Mand og i Sydvaranger Herred af 44 Mand; i førstnævnte Herred af 40 Garnbaade og i sidstnævnte af 10 Garnbaade og 2 Notlag. Der opfiskedes i Alten Herred 720 hl., som solgtes til en Gjennemsnitspris af Kr. 6,00 pr. hl. og i Sydvaranger Herred 160 hl. til en Gjennemsnitspris af Kr. 8,00 pr. hl. Det samlede Udbytte er opgivet til Kr. 4 560,00. Det bemærkes, at af den opfiskede Sild blev 750 hl. tilvirket og solgt som Handelsvare, medens Resten blev anvendt til Husbehov.

Ingen fremmede Fiskere deltog i Fisket, heller ikke fremmødte noget Fartøi under samme. Intet Menneskeliv gik tabt.

b. I September, Oktober og November fiskedes i Talvik Herred lidt Sild paa Garn samt gjordes flere smaa Stæng i forskjellige Dele af Distriktet. Det saaledes opfiskede Kvantum anslaaes til 1 500 hl. til en Værdi af ca. Kr. 6 000,00. Silden benyttedes til Agn og Madsild. Forøvrigt foregik intet Vaarsildfiske.

C. Haakjærringfisket.

Deltagelsen i og Udbyttet af dette Fiske vil erfares af nedenstaaende Opgaver, der tillige viser Værdien efter den for Mandskabets Part bestemte Pris.

Hjemsted.	Baade.		Fartøier.			Opfisket Lever.	Værdi.
	Antal.	Besætning.	Antal.	Drægtighed.	Besætning.		
Hasvik Herred	2	7	—	Ton.	—	Hl. 60	Kr. 720,00
Hammerfest By	—	—	6	138	37	2 316	26 048,00
Maasø Herred	—	—	1	36	5	290	4 350,00
Kjelvik Herred	2	7	—	—	—	372	5 625,00
Berlevaaq Tanens Herred .	4	16	—	—	—	200	3 200,00
Vadsø By	—	—	1	ikke maalt	4	4	40,00
Vardø By	18	72	»	—	—	2 289	32 046,00
Do.	—	—	14	240	63	2 866	40 120,00
Ialt	26	102	22	c. 424	109	8 397	112 149,00
mod i 1895	32	133	21	264	87	5 560	70 213,00
» - 1894	10	32	11	227	48	2 944	29 437,00
» - 1893	14	48	10	204	45	2 616	26 564,00
» - 1892	12	36	10	177	47	2 125	22 958,00

Baadenes Udbytte fordeltes i Hasvik saaledes, at Baadeierne fik 1 Mandspart af Fangsten for Baad og Udrustning og Mandskabet Resten til lige Deling; i Kjelvik fordeltes Udbyttet paa samme Maade. — I Berlevaaq fik Baadeierne $\frac{1}{5}$ og Mandskabet $\frac{4}{5}$ til Fordeling. — I Vardø fik Baadeierne $\frac{1}{4}$ og Mandskabet $\frac{3}{4}$ af Fangsten. —

Fartøiernes Udbytte fordeltes i Hammerfest formentlig paa samme Maade som tidligere (der er intet oplyst om Fordelingen), nemlig saaledes at Rederiet beholdt $\frac{2}{3}$ for Fartøi og Proviant og øvrige Udrustning og Mandskabet $\frac{1}{3}$, i Maasø fordeltes Udbyttet paa samme Maade som for Hammerfest. I Vadsø By fordeltes Udbyttet saaledes at Rederiet fik $\frac{1}{3}$ og Mandskabet $\frac{2}{3}$ til Fordeling og for Vardø Bys Vedkommende paa samme Maade som i Vadsø. Lønningsbetingelserne for Skipperen er heller ikke nu opgivet.

Den gennemsnitlige Mandslot anslaaes for Hasvik til Kr. 73,43 mod i 1895 til Kr. 52,50; for Hammerfest til ca. Kr. 235,00 mod i 1895 til ca. Kr. 280,00; for Maasø til Kr. 290,00; for Kjelvik Kr. 574,00; for Berlevaaq

Kr. 160,00; for Vadsø Kr. 6,66 og for Vardø for Baadfiskerne ca. Kr. 334,00 og for Fartøierne ca. Kr. 425,00 mod i 1895 Kr. 331,00.

Fartøiernes Bruttoudbytte pr. Ton udgjorde for Hammerfest Kr. 189,00 mod i 1895 Kr. 151,00; for Maasø Kr. 131,00, og for Vardø Kr. 167,00 mod i 1895 Kr. 62,00.

Fangsten dreves for Hasvik udenfor Sørøen i Juli og August fra 5 til 8 Mil fra Land, for Hammerfest som tidligere udenfor Kysten og dels under Jan Mayn og Spitsbergen, for Maasø udenfor Sørøen, Ingø og Børen Eiland, for Kjelvik udenfor Nordkap og Sørøen, for Berlevaag som tidligere paa Tanadybet 2 à 4 Mile fra Land, for Vadsø i Varangerfjorden og for Vardø paa Bankerne nord for Vardø og under Spitsbergen.

Fangstredskaberne var paa samtlige Steder den almindelige Haa-kjærringjuks (Dybsagn).

Under dette Fiske forulykkede 2 Mand for Vardø By, hvorimod intet Forlis indtraf.

D. Fangst efter Hvalros, Kobbe m. V. i Polaregnene.

Denne Fangst dreves i 1896 fra Hammerfest med 22 Fartøier, drægtig 778 Ton, med en Besætning af 221 Mand, fra Vardø med 4 Fartøier drægtig 300 Ton med 23 Mands Besætning.

Udbyttet udgjorde efter de for Mandskabets Part betalte Priser:

For Hammerfest	Kr. 132 718,78
» Vardø	» 7 000,00

Ialt Kr. 139 718,78

Udbyttet fordeltes saaledes, at Rederiet for Fartøi og Udrustning fik $\frac{2}{3}$ og Mandskabet $\frac{1}{3}$ til Deling. Om Afønningen for Fører og Harpuner er ingen Oplysning meddelt.

Den gennemsnitlige Mandslot udgjorde for Hammerfest ca. Kr. 200,00 og for Vardø Kr. 101,00.

Redernes Bruttofortjeneste pr. Ton udgjorde for Hammerfest Kr. 114,00 og for Vardø Kr. 23,33.

Fangsten, der som formentlig tidligere er drevet under Spitsbergen, gav et Udbytte af 462 Hvalros, 12 971 Kobber, 105 Bjørne, 2 Hvidfisk, 51 Rensdyr samt 111 kg. Dun.

Ingen Mand forulykkede, ligesom der heller ikke indtraf noget Forlis.

E. Hvalfangst.

I 1896 fangedes fra Dampskib:

I Hasvik	Herred	. . . . .	210	Hval til Værdi	Kr.	210 000,00
- Hammerfest	»	. . . . .	50	» - »	»	50 000,00
- Maasø	»	. . . . .	284	» - »	»	284 000,00
- Tanen	»	. . . . .	191	» - »	»	152 800,00
- Sydvaranger	»	. . . . .	113	» - »	»	67 800,00
- Vardø	»	. . . . .	248	» - »	»	270 000,00

Ialt . . . 1 096 Hval til Værdi Kr. 1 034 600,00

Desuden ilanddrevet eller dræbt paa
anden Maade:

I Maasø	Herred	. . . . .	3	» - »	»	1 000,00
- Sydvaranger	»	. . . . .	1	» - »	»	200,00

Ialt . . . 1 100 Hval til Værdi Kr. 1 035 800,00

I 1895 fangedes	652	Hval til en Værdi af	. .	Kr.	663 700,00
- 1894	»	883	» - - »	. .	» 800 070,00
- 1893	»	1 252	» - - »	. .	» 1 466 700,00
- 1892	»	1 083	» - - »	. .	» 1 168 000,00
- 1891	»	639	» - - »	. .	» 776 200,00

Nedenstaaende Tabel viser det samlede i Handelen komne Bruttoudbytte af dette Amts Fiskerier, Expeditioner til Ishavet m. V. i Aarene 1887—1896.

Fiskerier.	1896.	1895.	1894.	1893.	1892.	1891.	1890.	1889.	1888.	1887.
	Kr. 1 000,00	Kr. 1 000,00	Kr. 1 000,00	Kr. 1 000,00	Kr. 1 000,00	Kr. 1 000,00	Kr. 1 000,00	Kr. 1 000,00	Kr. 1 000,00	Kr. 1 000,00
Vinter- og Vaarfisket	4 928,1	1 701,3	2 681,3	2 549,0	3 805,8	2 907,9	1 824,9	3 937,1	1 782,0	1 703,0
Sommer- og Høstfisket*)	1 366,8	1 117,1	1 426,9	1 629,5	1 647,9	1 659,6	1 139,4	1 321,2	1 056,0	932,9
Fedsildfisket	4,5	—	11,1	—	—	—	0,2	} 31,2	2,6	4,3
Vaarsildfisket	6,0	—	34,0	5,2	5,8	10,0	11,6			
Haakjerringfisket	112,1	70,2	29,4	26,5	22,9	25,1	22,7	15,5	37,3	40,5
Ishavsexpedition	139,7	114,2	105,7	116,2	137,7	125,2	131,2	103,4	123,0	179,2
Hvalfangsten	1 035,8	663,7	800,0	1 466,7	1 168,0	776,2	686,0	756,0	726,0	824,9
Ialt	7 593,0	3 666,5	5 088,4	5 793,1	6 788,1	5 504,0	3 816,0	6 164,4	3 726,9	3 684,8

* Heri indbefattet Værdien af den i Maasø under Sommerfisket til Klipfisk tilvirkede Torsk og Sei.

I Ærbødighed

N. Prebensen.

Fra
Inspektøren for Saltvandsfiskerierne
i søndre Distrikt.

Brislingefisket i 1896

foregik — som sædvanligt — navnlig i Løbet af Aarets sidste Halvpart og helst langs Vestkysten.

I Nordre Bergenhus hørtes ikke noget til Brislingen før i sidste Halvpart af September; i Indre Nordfjord stængtes da adskillig Smaasild, som var mer eller mindre opblandet med Brisling, og i Sogn forekom ogsaa en Ubetydelighed af denne Vare. I første Halvpart af Oktober tog Fisket sig op — særlig i Indre Nordfjord; bedst var det dog i sidste Halvpart af Oktober og i Begyndelsen af November i Stryn, hvorfra man nu fik ganske ublandet Vare, som opnaede gode Priser.

I Søndre Bergenhus viste endel Springestørje her og der, at Brislingen omkring Midten af August var i Bevægelse, og samtidig gjordes det første nævneværdige Stæng ved Mathopen i Fanefjorden, straks indenfor Vatlestrømmen; efterhaanden gik det nu paa med mindre Fangster i Søndhordland, særlig i Strøget Halsnøen—Mattrefjorden, samt omkring Osterfjorden i Nordhordland. Henimod Midten af Oktober sattes en større Laas i Toftevaagen ved Halsnøen, og i denne Maanedes sidste Halvpart fangedes flere Slumper pen Brisling i Manger ogsaa. Derhos fangedes lidt paa de forøvrigt sædvanlige Fangstpladse — saasom i Hardangers Fjordtrakter og i Sævereid- og Ekelandsfjordene. Prisen ved Nøterne dreiede sig meget omkring Kroner 80,00 pr. Læst (12 Tønder); kun en mindre Del af Partiet krydredes straks, — det meste grov- eller letsaltedes, og af det paa sidstnævnte Maade behandlede gik ikke saa lidet til de hermetiske Fabrikker i Stavanger.

I Stuvanger Amt gjorde etpar Notlag allerede i Slutningen af Juni og i Juli ganske god Fangst i Riseviken og Vistviken (omkring Tananger); noget senere sattes endel mindre Laase ved Bru, Møsterø og Renneso. Virkelig godt blev Fisket dog først i sidste Halvpart af August, — det foregik da nogethvertsteds paa Strækningen Finnø—Erfjord, og ved de hermetiske Fabrikker, ved hver af hvilke der sysselsattes lige henimod 200 Mennesker, blev der Travlhed baade Nat og Dag; paa denne Tid

indfandt ogsaa en hel Del svenske Opkjøbere sig, tildels med egne Dampfartøier, og Liv og Rørelse var der overalt. Trafikken var tilfredsstillende til midt i September, men afbrødes nu af det lige til Midten af Oktober omtrent uafsluttelig rasende Uveir. Derefter sattes først endel mindre Laase omkring Tananger igjen, og omkring 20de Oktober gjordes etpar meget indbringende Stæng ved Rennesøs Nordside; i første Halvpart af November indstængtes ogsaa nogle Slumper ved Jørpeland i Strand og i Høgsfjord; men idetheletaget var Fangsten dennegang mindre i de indre Ryfylke-Fjorde. Fra midt i August til midt i November var Brislingen gjennemgaaende pen, hvorimod den, som senere fangedes, tildels adskillig var opblandet med anden Smaasild.

Især for Stavanger By og dens Omegn er Brislingebedriften blevet en Sag af den allerhøieste Betydning, — den stadig tiltagende Fabrikvirksomhed her afgiver isaamaade det mest slaaende Bevis. Saavidt jeg har kunnet erfare, stillede den gennem nævnte By i de to sidste Aar foregaaede Brislingetrafik sig omtrent saaledes:

I Aaret	1895	1896
indkom som Handelsvare . . .	37 000 hl.	45 000 hl.
	(endel fra det Bergenhusiske ogsaa)	
	hvoraf	
nedlagdes til «Sardiner» . . .	4 900 hl.	8 500 hl.
» - «Ansjos»	6 100 »	10 000 »
saltedes	5 000 »	6 000 »
exporteredes — krydreti Tønder —		
til Sverige	16 000 »	16 500 »
til Agn og Hjemmeforbrug . .	1 200 »	1 300 »
til GjødseL om Vaaren (hovedsagelig i sidste Halvdel af Marts, i April og første Halvdel af Mai)	3 800 »	2 700 »

Skjønt der for det, som gik til GjødseL, kun erholdtes gjennemsnitlig 80 Øre pr. Hektoliter, blev Middelpriisen paa første Haand for de anførte Totalkvanta paa det nærmeste Kr. 10,50 pr. Hektoliter.

Langs vor Sydkyst fiskes der jo ogsaa endel Brisling, men kun lidet i Sammenligning med det ved Vestkysten; Forsøgene paa hin Strækning har ogsaa hidtil meget indskrænket sig til nogle almindelige Fangstpladse — saasom omkring Holmsbo, Moss og Hvaler (Kristianiafjorden).

Under Deltagelsen i Østlandssildefisket senhøstes er Vestlændinger — bl. a. gennem den her ikke usædvanlige Alkejagt — kommet paa den Tro, at her maatte være noget at gjøre for dem i Brislingesaisonen ogsaa, og Forsøgsexpeditioner fra Vestkysten har derfor taget Forholdene i nærmere Betragtning, men det synes efter alt, som Brislingen er en mer usikker Gjest paa den Kant og derhos, forsaavidt den forekommer, oftere omgaaes anden Sild; mens der saaledes i en større Del af August 1895 havde været meget Brisling i Larviksfjorden, hvor endel Fiskere af Mangel paa almindelige Fangstredskaber havde stelt sig til Vad af Sækkestrie, hvormed de tog op, saameget de ønskede, og adskilligt gik til Gjødse, efterat Folk rundtom havde spist sig mætte paa den, og der videre fra Begyndelsen af August til midt i Oktober s. A. jevnlig skulde været Brisling tilstede omkring Øerne mellem Langésund og Kragerø, mellem Lyngør og Tromøen samt paa Kristianssandskanten, hvor — nærmest af Mangel paa Fangstmidler — ingen større Mængde ialfald var fanget, — saa godtgjorde forskjellige Forsøg nu sidste Høst, at Brislingen da kun yderst sparsomt var tilgængelig; imidlertid har man nu paa flere Steder forberedt sig til at modtage den, naar den maatte komme.

I en tidligere Beretning har jeg fremholdt, at man ønsker den muligst forsvarlige Fremfærd med Brislingen, som med Hermetik-Industriens Opkomst i de sidste 10—15 Aar er blevet Gjenstand for alt sterkere og sterkere Efterspørgsel, og at man navnlig beklager det Faktum, at der i en Aarrække om Vaaren — i Gydetiden, da Brislingen har vist sig uskikket til «Ansjos» og ogsaa i andre Former er meget tarvelig til Menneskeføde — har været spredt Tusinder af Tønder af denne værdifulde Sildeart udover Markerne som Gjødse; oftere har kun en forholdsvis Bagatel kunnet udnyttes til Menneske- eller Kreaturføde og Agn, blot etpar Kroner for en svær Baadladning har hellerikke været nogen Sjeldenhed, og forskjellige Mængder har man maaket paa Sjøen igjen, naar der ikke længer var nogetsomhelst Bud at faa. Betænkelighederne, ja Afskyen, ligeoverfor saadan Fremgangsmaade vokser stadig — saavel blandt Fiskerne som Kjøberne, og som et Bevis for, at en Stopper her ansees paatrængende nødvendig, skal anføres, at der ihøst for privat Regning sendtes et Dampfartøi omkring til Fiskeværerne i Ryfylke, hvor der da laa Brislingfiskere fra hele vor Vestkyst, for at erfare den almindelige Mening om Sagen; en Dag adspurgtes saaledes ialt 229 Fiskere, — af disse erklærede de 218 det for deres ubetingede Ønske, at *Brisling til Gjødse maatte ved Lov snarest muligt blive forbudt*, mens de øvrige 11 var enten mer eller mindre tvivlraadige eller ligegyldige ligeoverfor Spørgsmaalet, og der er al Grund til i dette temmelig enstemmige Ønske at se hele vedkommende Fiskerbefolknings Mening forsaavidt

udtrykt, — de mange Hænder, som om Høsten er i travl Virksomhed med Brislingens Tilgodegjørelse, ser selvfølgelig intet heller, end at den maa være i Fred i Gydetiden, og hvad endelig Brislingen som Gjødsel angaar, saa har jeg fra saa kompetent Hold, som man kan ønske sig, faaet det Svar, at den ogsaa her er temmelig tarvelig (noget helt andet er da Ganet — Gjæller, Hjerte o. s. v. — af Vaarsilden f. Ex., — for 1 Tønde af saadant Gjødningsstof faaes friskvæk flere Kroner). Den nævnte Tvivlraadighed hos enkelte Fiskere gjaldt kun den Side af Sagen, hvorledes man dog skulde bære sig ad, naar man ikke paa Forhaand havde Vished for, hvorvidt man kunde blive af med sit Brislingstæng; men hertil svarede Flertallet, at det med Nutidens Kommunikationer ingen Vanskelighed er at komme til saadan Vished, — og den i Tilfælde til Mad eller Agn uafsættelige Fangst maatte simpelthen slippes fri igjen.

Idetheletaget raader der efter min Erfaring overalt sterk Misnøie med, at saameget af det, som optages af Sjøen, udelukkende gaar til Gjødsel eller i mer eller mindre raadden Tilstand styrtes overbord igjen. For andre Fangstredskabers Vedkommende blev det vel vanskeligt at finde Regler, som kunde afstedkomme ønskeligere Forhold, men for Nøterne maatte saadant kunne ske; man hører saaledes ikke sjelden saadanne Udtalelser, at det forargelige Syn af Dynger af død Sild baade her og der i Fjæren i væsentlig Grad vilde undgaaes, om man uden videre lod Stæng fare, af hvis Indhold mindst saa eller saa mange Procent var uanvendeligt som ovenfor nævnt.

Januar 1897.

H. L. Buwig.

Fra

**Fiskeriinspektøren i Romsdals samt
Søndre og Nordre Trondhjems Amter.**

Herved har jeg den Ære i Medfør af Instruxen § 8 at afgive den aarlige Beretning om min Virksomhed i Aaret 1896.

Blandt mere almindelig Anliggender, hvortil man har anmodet om min Bistand i forløbne Aar, kan nævnes (ved Siden af Spørgsmaal om Fiskeriernes Gang og Udbytte, Priser, Varenes Tilvirkning, Redskaber m. V.) Spørgsmaal om Bygning af hensigtsmæssigere Baade og Fordelene ved at benytte Dampskibe med Dorier; disse Spørgsmaal bliver efterhaanden mere og mere vigtige for de Distrikter og Bygder, hvor Fiskerbefolkningen i særlig Grad begynder at indse, at dens Brug ikke længere er hensigtsmæssig. I en tidligere Aarsberetning har jeg nærmere omhandlet dette og kan saaledes forbigaa det her. Anskaffelsen af bedre Redskaber, navnlig for Skreifisket i de mere strømhaarde «Fiskehave», er ogsaa hyppig blevet omhandlet under mine Besøg i Fiskeværene i Aarets Løb; denne Side af Bedriften staar i nøieste Forbindelse med Baadspørgsmaalet, og Sagens Udredning kommer derfor stadig i Forening med en Diskussion om Baadene eller Anvendelse af dækkede Fartøier. Og da en hensigtsmæssig Benyttelse af Fartøier, som kan lægges til Ankers paa Fiskehavet, streifer ind paa Lovgivningen om Fiskerierne i vedkommende Distrikt, udvikler disse Forhandlinger sig i Regelen til en Dreftelse af, hvorledes der hensigtsmæssigst skal kunne skaffes behørig Adgang for den mere tidsmæssige Driftsmaade ved Siden af og uden Fortrængsel af den gamle, som Lovgivningen har søgt at værne om, til ikke liden Hindring for den moderne. Den for Skreifisket paa Søndmørs-havet trufne Ordning med fastsat Grænse for Skøiternes og Kutternes Brug, er ikke længere tidsmæssig; den er en Hindring, som skader Distriktets Fiskeri, og til hvis Fjernelse min Bistand er blevet paakaldt. Paa Onahavet og paa Buddybet udenfor Bjørnsund (i Romsdals Fogderi) er *Konflikten mellem Baadenes og Skøiternes eller Kutternes Brug af Fiskehavet bleven tilspidset og kræver sin Løsning jo før jo heller*. I den Anledning er der saavel af Fiskerbefolkningen som af Amtmanden stillet

Anmodning til mig om at afgive min Erklæring, hvilket vil blive imødekommet i nærmeste Fremtid. Derved vil jeg atter komme tilbage til Udtalelser fra Fiskerne i de forskjellige Dele af Romsdals Amt angaaende en ny Lovgivning for Torskefiskerierne i Amtet, et Anliggende, som i flere Vintre har været drøftet i Nordmøres Distrikt i specielle Fiskerimøder, og hvorom jeg i sin Tid har afgivet Indberetninger til det kongl. Departement, men som i de sidste to Vintre er blevet stillet i bero, for at man kunde faa se Udfaldet af Storthingets Behandling af Forslagene til nye Love for Torskefiskerierne i Nordland, Tromsø og Finmarkens Amter. Men hvorledes end Udfaldet bliver, anser jeg det uomtvisteligt, at Forholdene inden Romsdals Amt kræver sin specielle Ordning i sin særegne Lov, uanseet Forholdene andensteds.

* * *

Fra tidligere Aarsberetninger vil erindres, at jeg har fortsat mine Undersøgelser angaaende Sop paa Klipfisk, Aarsagen dertil og Midler til Forebyggelse deraf. Som en af de væsentligste Aarsager til Sop paa Klipfisk har jeg troet at kunne fremholde Mangler ved Fiskens Tilvirkning, navnlig under Tørringen; min Mening i dette Stykke synes mig bestyrket ved Erfaring fra Undersøgelser i forløbne Sommer og i hvad der fra forskjellige Hold berettes mig. Da nogen gennemgaaende Forbedring af nævnte Del af Tilvirkningen neppe lader sig gennemføre i større Udstrækning før efter længere Tids Samvirken fra Varemodtagernes og Exportørernes Side — noget hvortil Udsigterne er smaa endnu — har jeg fæstet min Opmærksomhed ved et andet Moment i Sagen, nemlig Muligheden af at kunne faa indskrænke Smitten af Sop under Fiskens Lagring efter at den, tilsyneladende sopfri og frisk, er indlagt i Lagerrummet. Som et vigtigt Middel til at forebygge saadan Smitte har jeg tænkt mig en stadig og stærk Ventilation af Lagerrummene, og har til dette Øiemed konstrueret et Ventilationssystem, som jeg agter at udarbejde videre og forelægge Interesserede til nærmere Udtalelser. Hidtil har det ikke vist sig tilstrækkeligt at udlufte og udrøge, «disinficere» eller vaske Lagerrummene; thi selv i saadanne til det yderste rengjorte Rum smittes Fisken af Sop i varme, fugtige Somre, navnlig var dette Tilfældet i Sommer og Høsten udover. Aarsagen hertil tror jeg visselig maa være den, at Rummene mangler Ventilation, og at Soppen *derfor* fremelskes i saadanne Rum som i en Drivbænk, hvor Varme og Fugtighed er tilstede i rigelig Mængde. Enhver, som med Opmærksomhed betragter Forholdene i de fleste Pakhuse og Sjøboder i Klipfiske-Exportbyerne og i Distrikterne, vil utvilsom finde, at Fugtigheden der er i høj Grad fremherskende, og at Ventilationen er saa overmaade ringe eller saa godt forhindret der, at selv Varer, som er mindre tandre overfor Fugtighed end Klipfisk, jo maatte tage Skade. En nærmere Udredning af denne Sag og Forslag til Forsøg

med at prøve et saadant af mig tænkt Ventilationssystem vil fremlægges om nogen Tid. Da jeg først medio December var kommet ind paa den her antydede Løsning af Opgaven, kunde det ikke lade sig gjøre at faa Sagen tilbørlig drøftet allerede iaar og — i Tilfælde — Forslag til en Bevilgning fremsendt til Storthinget i 1897. De nærmere Omstændigheder herved vil være det kgl. Departement bekendt.

*

*

*

Agnmangel under Skreifiskerierne i mit Distrikt er der ikke saa ofte som i andre Distrikter. Kun i enkelte Vintre efter et meget misligt Fedsildfiske indtræder Agnmangel i nogen Grad og for en kortere Tid; slaar derimod ogsaa Vintersildfisket og Vaarsildfisket fejl, kan der nok blive en følelig Mangel paa Agnsild ogsaa i mit Distrikt. Efter det yderst mislige Fedsildfiske i 1894, da næsten hele Kystens Befolkning var «sildelaus», fandt jeg det paakrævet at anstille nærmere Undersøgelser om, hvorledes en indtrædende Agnmangel for Skreifiskets Vedkommende skulde kunne afhjælpes. Det forekom mig blandt andet sandsynligt, at der i mit Distrikts talrige, langt ind i Landet stikkende Fjorde maatte findes Angskjælsbanker i større Udstrækning end almindelig bekjendt blandt Befolkningen. Samtidig kom jeg ogsaa ind paa den Tanke at anstille Sammenligning mellem de forskjellige Sorter Agnsild, som almindeligst bruges, og navnlig undersøge, hvorvidt den smaa *Fjordsild* og anden Smaasild, som holdes stængt i Not i længere Tid (fra Vinterens Begyndelse ofte ligetil langt ud i Februar) var noget godt Agn og værd de Omkostninger, som dens Stængning i Laas og Kjøb til høie Priser i Regelen medfører for Fiskerne. At opbevare den dyrekjøbte Agnsild i Fiskeværerne under Landligge ved at lade den stivfryse, var allerede før Gjenstand for mine Undersøgelser og praktiske Forsøg.

Saavel under Skreifiskerierne i 1895 og iaar som i Løbet af begge Aars Somre og Høstmaaneder har jeg fortsat disse Undersøgelser angaaende Agnsild og Agnskjæl, ved given Tid og Anledning, ude paa Fiskeværerne og inde i Fjordene. For en længere Tid maatte disse Undersøgelser være nærmest af forberedende eller foreløbig Karakter. Befolkningens ofte meget ringe Kjendskab til vedkommende Naturforhold gjorde det nødvendigt for mig personlig at besøge de Lokaliteter i Fjordene, som det gjaldt at faa undersøgt. Og uagtet jeg nu gennem de indsamlede Oplysninger har erhvervet mig et Overblik over Forholdene inden Distriktet staar der endnu adskilligt tilbage at undersøge, inden jeg kan trøste mig til at give en udførlig Udredning og en derpaa støttet, forhaabentlig nyttig Veiledning i at udnytte og beskytte Angskjælsbankerne, og i Forbindelse dermed at give en Anvisning paa at vælge Agn og Agnsild efter Aarstid og Fiskeplads samt skjelne mellem god og daarlig Agnsild — en Anvisning, som synes mig vilde være ganske nyttig for visse Dele af mit Distrikt. En

kortere Redegjørelse for enkelte Sider af Agnspørgsmaalet vil jeg dog ikke tilbageholde, men allerede nu fremlægge i Forventning af, at den vilde kunne foranledige en Meningsudvexling fra forskjellige Hold om Sagen.

Det er almindeligt, at Agnsildsælgere eller Opkøbere allerede tidlig paa Vinteren sikrer sig Sildelaas paa bekvemme Steder i Distriktet, for dernæst under Skreifisken at lade Silden føres i fersk Tilstand frem til et centralt beliggende Sted, hvor Fiskerne fra en Række Fiskevær i Nærheden kan faa købe den i smaa Partier og Stampevis. I flere Aar har Fiskefartøis-Rederne i Aalesund og paa Søndmørsøerne dannet Agn-kompagnier, som for fælles Regning køber Agnsildslaas, hvorfra specielle Dampskibe til visse Tider henter Agnsild, som derpaa afleveres til de i Havnen liggende Fiskerbaade og Fartøier, eller som ogsaa bringes ud paa Fiskehavet og fordeles der mellem Fiskerfartøierne i Henhold til før truffen Aftale. Det gjælder at faa fersk Sild til Agn, og at levere Agnsilden saa fersk som mulig til Fiskerne. Men den hele Agnsildstrafik lider af væsentlige Mangler, som jeg dog ikke her skal komme nærmere ind paa: kun vil jeg nævne, at Sildens Pakning i Tønder, som slaaes godt til, derpaa stuves i Dampskibsrum og saa efter nogle Døgn Forløb leveres Fiskerne — er en Fremgangsmaade, som er meget u hensigtsmæssig og som oftes resulterer i et slet Agn. Thi Silden, især Smaasilden, er allerede efter en kort Tids Opbevaring i tætte Tønder, temmelig blød og er begyndt at «gjære»; Smaasild, som kun havde været en Dag i Tønder i Dampskibsrum efter at være taget levende fra Noten i *Frostveir*, havde ved Tøndernes Aabning en Temperatur af 10—12 Graders Varme og allerede halvt udskjæmt. Kasser paa en halv Tøndes Rumfang eller hoist en Hektoliter og som er lidt grise (ikke-tætte) er hensigtsmæssigere; flettede Kurve end bedre

Transportmaaden er vigtig, men dog ikke det vigtigste og afgjørende for god Agnsild. Er ikke Silden af Naturen «god», bliver den det slet ikke efter en længere Tids Transport, hvor udmærket man end stiller med den, afkjøler den og stivfryser den. Der findes pent-udseende Smaasild, som ikke duger til Agnsild, selv om den sættes levende paa Anglen. Erfarne Fiskere, som forgjæves allerede har brugt slig Sild til Agn, siger at Silden har taget Usmag efter «Dyebund» eller Mudderbund og anden ildelugtende Bund paa det Sted, hvor den har været holdt stængt; men Fiskerne har ikke for Skik at undersøge Sildens Godhed paa *Forhaand*. Ved flere Leiligheder har jeg givet Fiskerne det Raad at undersøge Sildens Dugelighed for Agnbrug ved at kryste Silden mellem sine Fingre og derpaa lugte til Silden; de vil da kunne lugte sig til, om Silden har «Usmag» eller om den har frisk Sildelugt; ægte Havsild har altid en fremtrædende, ren Sildelugt, som ingen Fisker vil kunne tage Feil af. Naarsomhelst der har været Anledning for mig til at give denne enkle Undersøgelingsmaade til Veiledning for Fiskerne, har de strax og uforbeholdent

erkjendt, at denne Prøve var simpel og grei nok samt offere tilføiet, at nu «har de lært den Kunst med».

Ved at indsamle Oplysninger fra omtrent alle større Fiskevær inden Distriktet under 3 Aars Skreifiskerier har det vist sig, at Fiskernes Erfaring gaar ud paa, at «Fjordsild» enten den er stor eller smaa, enten fed eller mager, i Regelen er et temmelig kleint Agn og staar ikke alene tilbage for Havsild ja for mager Storsild og udgydt Vaarsild, men endog kan være daarligere end gammel Spegesild og anden Saltsild. Men under et travlt Skreifiskeri, naar det gjælder at faa udsat Linerne i saa stor Mængde som muligt, fordi der er en stor Fisketyngde under Land, er man lidet nøieseende med hvad Slags Agn der sættes paa Anglerne, og Fiskerne er da heller ikke saa nøie om, hvad de betaler for Agnsilden; fast ubrugelig Fjordsild sælges da med Lethed; thi «Sild er Sild og Agn blir Agn, naar det sættes paa Angelen». Hvad der paa den Maade ødsles med Udlæg til Agn er ganske betydeligt. Naar det erindres, at alene Søndmøre (med Aalesund) kan forbruge Agnsild til et Beløb af Kr. 40 000,00 à Kr. 60 000,00 om Aaret — til Skreifisket og Bankfisket — og følgelig det hele Distrikt mindst ligesaameget til, samt at der ofte gaar tilspilde større Masser af Agnsild under længere Tids Landligge, saa vil det forstaaes, at det baade er af stor økonomisk Betydning at faa godt Agn (frisk Sild) og at have Anledning til at faa Agnsilden opbevaret i frisk og frisk Stand under Landligge. Sagen er særlig økonomisk vigtig for de Fiskere, som bærer det hele Udlæg til Agnforbruget, hvad enten Agnet kan benyttes som saadant eller maa kastes bort som bedærvet. (Spørgsmaalet om Agnsildsfryseriers Nytte skal jeg ikke her komme nærmere ind paa; thi, som ovenfor berørt, vil dette blive omhandlet ved en anden Anledning).

Fiskernes Kjendskab til andet Agn end Sild er i Almindelighed ikke stort; kun i enkelte Fjorde og paa nogle faa Steder ved Kysten har Fiskerne lært sig til at bruge forskjellige Slags Agn istedetfor Sild, naar det er nødvendigt. At der hist og her ogsaa andensteds findes erfarne Fiskere, som har godt Skjøn paa at vælge Agn, afsvækker ikke den Kjendsgjerning, at Fiskerne i Almindelighed ikke er saa kyndige i dette Stykke, som de kunde formodes at være. Den som oftest noksaa lette Adgang til Sild har rimeligvis afholdt dem fra at prøve andet Agn. — Det er heller ikke almindeligt i mit Distrikt, at der til samme Slags Fiskeri benyttes forskjelligt Agn i Henhold til Aarstiden og til Fiskepladsen; den Omhu, som f. Ex. de hollandske og engelske Linefiskere ude i Nordsjøen viser i Valg af dette «rette Agn» for en vis Tid af Aaret og for de forskjellige Banker i Nordsjøen eller Kanalen, er noget som er forholdsvis sjældent for vore Fiskere. Der findes dog Steder i mit Distrikt ogsaa, hvor Fiskerne baade har Kjendskab til denne «Fiskens Natur» for et vist Agn og virkelig jævnlig søger at faa fat i det «rette Agn»; men det kunde og burde været almindeligere og vilde snart vise sig at bringe

Fordel. — Nogle helt mislykkede Forsøg (for nogle Aar tilbage) paa at drive Bankfiskeri udenfor Trøndelagens Kyst skyldes vistnok, efter hvad jeg kan forstaa, hvad det slette Udbytte angaar, væsentlig den Omstændighed, at Fartøierne havde benyttet slet og for Tilfældet upassende Agn. At Sommerfiskeri paa Havet, i den Tid Fisken gaar mere spredt end Skreien i Gydetiden, ofte kan være smaat nok, tør for enkelte Distrikters Vedkommende ogsaa skyldes manglende Omhu ved selve Ægningen, Agnets Indsættelse paa Angelen. Der er ofte en betydelig Forskjel mellem de forskjellige Distrikters Ægningsmaade. Under en Fiskeriudstilling havde jeg engang Anledning til at vise nogle Søndmøringer en «smuk» Samling af forskjellige Agnsorter indsatte paa Angel og sendt fra Trøndelagen etsteds. «Det er ingen Fisker, som har ægnet dette», bemærkede en af Søndmøringerne og pegte paa et Kveiteagn og dernæst paa et Torskeagn, saa ubrugeligt syntes han Ægningen var; men det var dog ægnet af en erfaren Fisker efter Bygdens «Skik og Brug». At det var en slet Ægning, deri var jeg ganske enig; thi Agnet var hængt paa Angelen omtrent som man hænger en Frakke paa en Klædesnab. — Hvorledes en slet Ægning kan føre til et stort Agnforbrug og daarligt Fangstudbytte, fik jeg engang Anledning til at bevise for en Flok Fiskere paa et af vore største og bedste Fiskevær med en dygtig Fiskerbefolkning. En Baad var netop kommet ind med en maadelig Fangst af stor Hyse (Kolje); flere af Fiskene var ualmindelig triude og store i Bugen, hvorfor jeg bad om at faa undersøge, hvad Næring disse Fiske havde levet af og blevet saa trinde af. Fiskene blev da aabnede, og jeg tog ud af den enes Mave 25 — fem og tyve — Stykker friskt Agn, som maatte være slugt i Løbet af Dagen; altsaa 25 Gange havde den ene Fisk nappet Agnet af, før den blev fanget paa den 26de Angel! Saa ualmindelig slet var Ægningen og saa meget Agn kostede den Fisk. Efter en Stunds Drøftelse af dette, ikke saa ganske enestaaende Tilfælde, blev Fiskerne enige med mig deri, at det var ikke Hysen, som var saa usædvanlig klog og behændig, men at det var vedkommende Fisker som var det modsatte. At Ægningen var efter «Skik og Brug» paa Stedet, gjorde ikke Sagen bedre i mine Øine, men blev taget som en god nok Undskyldning efter Fiskernes Mening derom. Af dette og flere lignende Exempler paa daarlig Ægning tør man og bør man ikke drage den Slutning, at den betydelige Forskjel, som stadigen findes mellem visse enkelte Nabostørgs Fangstudbytte af Skreifisket, hovedsagelig skyldes Ægningsmaaden; men at denne spiller en større Rolle under Skreifisket end almindelig erkjendes, derom føler jeg mig overbevist. Det er forresten en eiendommelig, men ikke praktisk nyttig Skik i enkelte Dele af mit Distrikt, at Ægningen efter «Skik og Brug» udføres af Gutter og unge Mennesker udenfor Baadlaget, uden Skjøn paa Fiskeri eller Ægningens Betydning; Arbeidet bliver derved vistnok billigt og tidsbesparende for Fiskerne, men dyrt og ødselt for Fiskeriet og Fangstudbyttet, derfor tilslut en slet Økonomi for Fiskerbefolkningen

i det hele. Hvad der er «Skik og Brng» ved et saa traditionelt Arbeide som Skreifisket hos os, vil kun efter lang Tids Bestræbelser og efter mange frugtesløse Forsøg paa at faa Manglerne erkjendt, kunne blive ændret og forbedret i forønsket Grad. Det vil dog forhaabentlig gjøre sin Nytte at paapege det og faa det offentlig omtalt. Fiskerne er sene i at erkjende Mangler ved sin Bedrift, men har de først faat rigtig Greie paa Tingen, er de raske nok til at indføre Forbedringer.

* * *

Hvad Brugen af Agnskjæl og Distriktets naturlige Forraad paa Agnskjælsbanker angaar, saa har mine Undersøgelser desangaaende endnu ikke kunnet omfatte nogen større Strækninger; det er imidlertid min Agt at fortsætte Befaringen af de Fjorde og øvrige Steder, hvor Agnskjælsbanker forefindes, og hvor der kan være Udsigter til at kultivere Agnskjæl i noget Omfang og til at skaffe Bygden en liden Indtægtskilde. Fra alle Herreder langs Kysten og i Fjordene i Distriktet har jeg indsamlet Oplysninger om Agnskjæl, deres Udbredelse og deres Anvendelse samt om Retsopfatningen med Hensyn til Eiendoms- og Brugsretten af Agnskjælsbankerne i og udenfor Bygden.

Om Forholdene i sin store Almindelighed skal jeg kun i forbigaaende bemærke, at de er høist forskellige i de forskellige Bygder. Der findes kun nogle ganske faa Fjorde, hvor Indsamling af Skjæl til Agn er blevet en mere eller mindre paaagtet Indtægtskilde, og hvor der drives et Brug med særeget Redskab. I mange Fjorde er der store Agnskjælbanker, som ingen gjør Brug af uden ganske leilighedsvis til Agn for Smaalinefiskeri. Ved Kysten findes i Regelen kun lidet af Skjæl, saavidt Befolkningen kjender noget dertil; ved enkelte Dele af den yderste Skjærgaard især der, hvor Havet staaar lige paa er næsten ingen Slags Skjæl, og Befolkningen paa saadanne Steder har ikke engang Navn paa de enkelte Slags Skjæl, som kan findes paa Indsiden i Bugter og Sund. At der blandt Befolkningen findes dem, som bruger Skjæl baade til Fiskeagn og til Menneskeføde hører til de største Sjeldenheder; i denne Henseende indtager den norske Kystbefolkning en eiendommelig Stilling og vrager som uspiselig, hvad andre betragter som udmærket Føde. Det er kun i Namdalen jeg har truffet Fiskere og andre Landsfolk, som har «kunnet spise» Blaaskjæl og almindelige Strandsnegle; en indvandret Gaardbruger (søndenfra) i Namdalen fortalte mig, at i hans Familie var baade Blaaskjæl og Hestskjæl (Ovdeskjæl) almindelig yndet Ret, navnlig i Form af Pandekager. Ellers i hele mit Distrikt er det kun i Nærheden af Trondhjem, at Fiskere optager Skjæl for at tilberede en Madvare deraf til Salg i Trondhjem; de lægger forøvrigt lidet Vind paa at skaffe sig noget større Marked og tager næsten udelukkende Blaasjæl (*mytilus edulis*, Lin.), kun yderst sjelden ogsaa Kamskjæl (*pecten islandicus*, Müll.), som dog var almindeligst, næst

Østers blandt Fortidens Nordboere (ved Tautra nær Trondhjem findes den eneste Kamskjælsbanke, som udnytted endnu).

De til Agn mest anvendte Sorter Skjæl er Hesteskjæl, ogsaa kaldet Orskjæl eller Vobskjæl eller Ovdeskjæl (*mytilus modiolus*, *Lin.*), dernæst Blaa-skjæl og Kuskjæl (*cyprina islandica*, *Lin.*); sjældnere benyttes Porkeskjæl ogsaa kaldet Grisskjæl og Sandmige (*mya arenaria*, *Lin.*) samt Knivskjæl (*solen ensis*, *Lin.*) og Albueskjæl ogsaa kaldet Grytskjæl, Patteskjæl o. s. v. (*patella vulgata*, *Lin.*). Andre Skjælsorter vides ikke benyttede som Agn hos os; i denne Forbindelse kan bemærkes, at selv et saa udmærket og af Hollænderne og Englænderne saa stærkt benyttet Agn som Buhund (*buccinum undatum*, *Lin.*) kun yderst sjældent bruges af vore Fiskere.

Der er kun nogle faa Steder i Distriktet, hvor Agnskjæl optages og forsendes til Salg i Fiskeværerne; der findes endel flere Steder, hvorhen udenbygds-Fiskere kommer for selv at forsyne sig med Agnskjæl. Ellers er det almindeligst, at alslags Agnskjæl tages af hvemsomhelst og hvor-somhelst for eget Brug.

Egentlig er det kun Hesteskjæl (*mytilus modiolus*, *Lin.*), som er Gjenstand for Opsamling og Forsendelse (særlig til Lofoten) afskallet og saltet. I største Udstrækning drives Opsamlingen i Kolvereid, og her fornemmelig i Indrefolden mellem Korsnesstrømmen og Foldereidsundet, indenfor dette Sund og udenfor nævnte Strøm er Opsamlingen af mindre Betydning, da Skjælbestanden her er mindre og Skjællene mere smaa-faldende og magre; det samme gjælder Saltenfjorden. Opsamling og Salting af Hesteskjæl for Lofotfisket begyndte herfra for ca. 7 Aar siden; Udbyttet opgives at have været fra Kr. 500,00 til Kr. 2 000,00 om Aaret og har hidtil været i Tiltagende og tildels givet en stor Fortjeneste, skjønt Afsætningen enkelte Aar har været meget liden og medført Tab for Opkøberne. I Namsenfjord har der ogsaa i de sidste Aar været drevet Opsamling og Salting af Hesteskjæl, men i ringe Maalestok, i nogle faa Steder i Leka og Nerø er der i de sidste Aar begyndt Opsamling af Hesteskjæl, men Findestederne er lidet kjendte og Opsamlingen ganske ubetydelig. Andensteds i mit Distrikt, hvor Hesteskjæl eller Vobskjæl forefindes og Findestederne kjendes, sker Optagningen kun for Bygdens Brug og ingensteds i nogen større Udstrækning. Som en Undtagelse nævnes, at der fra Hitteren er gjort et første Forsøg med Saltning og Forsendelse af Skjæl til Lofoten, og at der etpar Steder paa Søndmøre forsøgsvis er bleven brugt Plog og Klype til Optagning af Skjæl paa dybere Vand.

Om Hesteskjæl som godt Agn er at bemærke, at det hovedsagelig er et tjenligt Agn for Skreifisket og først i den sidste Del af Fisket, naar Skreien er kommet nær under Land. Paa Spørgsmaal om, hvorfor dette Agn ikke bruges tidligt i Fisket, naar det ansees at være saa godt, fik jeg af nogle Fiskere det eiendommelige Svar, at «det ikke gik an at byde Skreien «Gjæstebudsmaad» med det samme den kom, Agnet var for kostbart til dagligdags». Sagens virkelige Sammenhæng er nok den, at saalænge

Skreien staar ude paa Dybet, hvor ikke Hestskjæl kan voxe eller forefindes, tager den ikke dette Agn; først naar Skreien er naaet ind paa de skjælbevoxede Banker og Grunde, eller har passeret Raaserne og Renderne, hvor der er grundere og findes forskjellige Slags Skjæl fra Naturens Haand, tager den Hestskjæl paa Angelen. Skjønt Torsken er en slugvorren Fisk, synes den dog at nære Mistanke til den Slags Lokkemad, som kommer den høist uventet og ikke passer ind i Omgivelsernes Fauna eller Flora. Denne Forklaring har en Sandsynlighed for sig.

De øvrige Agn-skjælssorter vides ikke at være Gjenstand for Handel, hvilket synes noksaa besynderligt; thi som godt Agn staar enkelte over Hestskjællet. Forsendelse af *friske* Skjæl er noget nær ukjendt i Distriktet; kun Blaaskjæl bliver nu og da forsendt, men da til Salg til Menneskeføde, ellers kogt og afskallet.

Hvad Skjælbestanden i sin Almindelighed angaar, saa har Befolkningen ikke synderlig Kjendskab til den. Der er dog, saavidt skjønnes, al Sandsynlighed for, at der mangfoldige Steder maa findes Skjælbanker, hvorom ingen endnu har Besked, fordi ingen har søgt derefter eller har havt nogen Interesse deraf. I de Fjorde i Namdalen og ellers, hvor Hestskjæloptagningen nu drives som en Binæring af ikke saa faa, er Skjælsamlingerne eller Bankerne som Regel opdaget ved et Tilfælde, meget sjældent efter en planmæssig Søgning efter Skjæl. Flere Fjordarme, som jeg har besøgt for at undersøge, sagdes at være ganske blottede for alslags Skjæl (undtagen Blaaskjæl), men viste sig dog at have en noksaapen Forsyning deraf. Om at værne om Agn-skjælbestanden er der ingensteds Tale, end mindre om at kulivere Bankerne eller skaffe nye frem. En enestaaende Undtagelse findes, nemlig i Levanger, hvis Fiskeriselskab har gjort Forberedelser til at faa istand Skjælkultur i en liden Maalestok i det nærliggende Bassin Eidsbottn, hvor der er en ualmindelig frodig Blaaskjælsbanke og desuden findes Hestskjæl, Kuskjæl og Porkskjæl, men i ringere Mængder. At der ellers ingensteds er nogen Interesse for Kultivering af Skjæl, og at der paa given Anledning kun fra etpar Steder er udtalt et svagt Ønske om at faa nærmere Rede paa Skjælkultur, har sin letforklarlige Grund i den Omstændighed, at Eiendomsretten til Agn-Skjælsforekomster og større Banker overalt er usikker og omtvistet; i Regelen er den Retsopfatning gjældende, at enhver kan tage Skjæl, hvor han finder for godt, og skjønt der er opstaaet skarp Unighed mellem Grundeiere og udenforstaaende om Retten til Agn-skjæl — saavel fastsiddende som fritliggende — vides dog intet Tvistemaal derom at være afgjort ved Rettens Mellemkomst. Hvorsomhelst der er nogen større Opsamling af Skjæl, drives Optagningen paa Rov, hensynsløst overfor Nutid og Fremtid. Og da man savner Kyndighed i at bedømme, hvor stor Skade der aarlighaars sker under denne Plyndring, er der Sandsynlighed for, at de nu bekjendte gode Skjælbanker snart vil blive ødelagte, hvis de ikke allerede er det. Man behøver kun at erindre, hvorledes det er gaaet vore Østersbanker

langs hele Kysten, for at forstaa, hvor hurtig Ødelæggelsen kan foregaa, og hvor ualmindelig vanskeligt det er at faa Skaden oprettet, om dette forøvrigt er gjørligt.

Hvad særlig Blaaskjælbestanden angaar, saa har den for Øieblikket lidt bedre Udsigter til at kunne udholde den nuværende Tilstand uden at lide for stærkt derunder. Som Agn er nemlig Blaaskjæl kun paaagtet i nogle faa Fjorde, og som Menneskeføde benyttes det alene af en liden Brøkdæl af etpar Byers Befolkning. Bestandens Beskatning er derfor meget liden, endnu i alle Fald. Dertil kommer at Blaaskjællet er meget frugtbart og trives næsten overalt, hvor der er Brakvand og Strøm, og hvor det ikke er udsat for stærk Sjøgang og Brændingernes Voldsomhed. Den væsentligste Skade paa Blaaskjælbankerne her Nord sker om Vinteren, idet Frosten ødelægger meget paa de grundere, flade Banker, som ligger tørre i den længste Tid under udfjæret Sjø; indtræffer saa Isgang under stærk Blæst, kan større Flader blive renskurede inden kort Tid af Isflagene. Hvad Skjællets naturlige Fiender, Sjøstjerner, Kraakeboller, Buhund m. V. kan fortære til andre Tider af Aaret, synes ikke at være saa betydeligt endda; derimod udtales fra flere Fjorde, at Blaaskjælbestanden er adskilligt formindsket efter at Erfuglen blev fredet og at denne Fugl ødelægger overmaade meget nu sammenlignet med tidligere Tider. Hvorvidt dette er ganske korrekt, kan være Gjenstand for delte Meninger. Forøvrigt meddeles fra andre Steder, at Blaaskjælbestanden er aftaget i mærkelig Grad, uden at man ser sig istand til at angive nogen Aarsag. Der findes ogsaa endel Steder, hvor Bestanden angives at være tiltaget noksaa mærkbart i de sidste 10—12 Aar eller for et kortere Tidsrum.

Uagtet Agnskjælsspørgsmaalet for nærværende, som af foranstaaende vil fremgaa, ikke er af nogen fremtrædende Betydning for Fiskerbefolkningen, naar undtages i de Fjorde som er nærmere omtalt, og uagtet Interessen for Skjæl som Fødemiddel er liden, synes mig dog, at der af flere Grunde er al Opfordring til at undersøge Sagen og til at vække Opmærksomhed i videre Kredse for den. Foruden de foran nævnte Skjæl-sorter er der endel flere, som baade kan benyttes til Agn og tjene som Menneskeføde, men som forøvrigt er lidet kjendte blandt Befolkningen, uagtet de findes mangesteds paa vore Kyster og inde i Fjordene. Det er sandsynligt, at Brugen af de fleste Skjæl-sorter til Agn vil faa Betydning efterhaanden, som Fiskerne skaffes Anledning til at lære at benytte dem ikke alene i de Indenskjærs-Fiskerier, som nu drives, men ogsaa under Bankfiskeri i Nordsjøen og enkelte Steder ved Kysten, naar dette Fiskeri blive mere paaagtet. Da flere af de omhandlede Skjæl-sorter er fortrinligt Agn, og da et fortrinligt Agn vil medføre et udmærket Fangstudbytte, synes meget at tale for, at saasnart Fiskerbefolkningen faar nærmere Rede paa Sagen, kan deraf fremgaa et Opsving i Fiskeribedriften eller helt nye, uprøvede Fiskerier kan opstaa ad den Vei. En anden Side af Sagen er den, at naar disse fortrinlige Agnsorters Forekomst bliver kjendt blandt

Fiskerbefolkningen, kunde det blive en Næringsvei for den at samle og udføre det Slags Skjæl til de Lande ved Nordsjøen, hvor disse Agnsorter er meget søgte og staaer i høi Pris efter norske Begreber.

Dernæst har Skjælsagen en ikke ringe Betydning i Henseende til saa mange af disse Skjælsorters Anvendelse til Menneskeføde, ikke saa meget her i Landet, men hovedsagelig i andre Lande. I Skotland, England, Holland, Belgien og Frankrige forbruges betydelige Masser af Blaa-skjæl, Hjerteskjæl, Kuskjæl, Pekten og Buhund samt flere Sorter mindre Snegle; nogle af disse Skjæl ansees for Delikatesser og betales høit, andre er ganske almindelige, og enkelte spises kun af Arbeidsbefolkningen og de fattigere Samfundsklasser. Langs vort Lands Kyst og Skjærgaard kunde skaffes ganske betydelige Kvanta, og intet synes at være tilhinder for, at man her i Landet skaffet sig en Indtægt ved at exportere de mest søgte Skjælsorter.

Men inden nogen større Forretning kunde opstaa, maa visselig Forholdene undersøges nærmere, og nogen Drift af Betydning samt Kultivering af Skjælbanker kan ikke ventes, førend Lovgivningen ændres og yder saadan Forretning fornøden Eiendomsbeskyttelse.

Trondhjem $\frac{31\text{te December } 1896.}{28\text{de April } 1897.}$

Ærbødigst

Fredrik M. Wallem.

Indberetning fra forhv. Fiskeri-Inspektør Jens O. Dahl om hans Virksomhed i 1896.

---

3. Baadreformen.

I hver af mine tidligere Beretninger har jeg omhandlet Overgangen fra den nordlandske Raaseilsbaad til Sneseilsbaade af forskjellige Sorter, saa disse seet i Sammenhæng giver et Billede af denne betydningsfulde Reform.

Udviklingen fortsættes og som nyere Led i denne gaar det stærkt fremad med Anskaffelse af Dæksbaade og med at forsyne saadanne med de Luger for Styring og Arbeide med Fiskeredskaberne, der er nødvendige, for at en Dæksbaad bliver bekvem nok. For Rigningens større Enkelthed og Hensigtsmæssighed samt for solid og god Konstruktion afgiver de i Virksomhed værende Redningsskøiter et godt Exempel. Der er ogsaa nu anbragt en af de hos Colin Archer ved Selskabet for de norske Fiskeriers Fremme byggede Dæksbaade inden Distriktet. Jernkjøl begynder at faa Indpas.

Som den egentlige Linebaad under Skreifiskerierne bruges fremdeles omtrent udelukkende den nordlandske Ottring og mindre Baade af samme Type og de allerfleste Fiskere anser dem endnu som uerstattelige af nogen anden Sort til Linefisket. Efter mit Studium af de søndmørske Baades nyere Indredning, stod det imidlertid klart for mig, at disses System med hængslede Luger, kunde anvendes paa den nordlandske Linebaad saaledes, at denne blev et Slags Dæksbaad og alligevel havde Rorum til sit hele Mandskab. Blev den da tillige forsynet med nogle mindre vandtætte Rum, kunde den ogsaa gjøres synkefri, og saaledes i sin Helhed frembyde en for Livet langt sikrere Baad end de nuværende. Hvad der imidlertid maa forenes hermed, hvis en saadan Baad skal vente at faa Indgang, er, at den tillige bliver letroet nok til, at den ikke ligger under i den Kappestrind, som nu foregaar, om at komme lige snart til Ilen som Kameraterne, og saaledes faa drage sin Line samtidig med dem og berge sin Fisk. De sørgelige Forlis og det Spild af Menneskeliv, som nu foregaar derved, at den aabne Linebaad fyldes af en Bræksjø eller skjærer sig fuld under

Seilads, er saa iøinefaldende, at min Ide om de paapegede Forbedringer har vundet mere og mere Indgang rundt om.

Det har lykket mig at faa de nordlige Fiskeriforeninger interesseret for en saadan Reform af Linebaaden og der er nu efter mine Rids og Forklaringer og tildels med lidt Tilsyn bygget en saadan Baad i Saltdalen for Harstad Fiskeriforenings Regning og en i Ranen (Hemnæs) for Tromsø Fiskeriforening. Den sidste udstilledes ogsaa i Trondhjem under Baadstævnet og vakte der megen Opmærksomhed, ligesom dens Bygger — den gamle bekendte Baadbygger Erik Iversen Flatmo — erholdt en Pengebelønning af 100 Kroner «til Anerkjendelse og Opmuntring til at bygge flere dækkede og synkefri Linebaade efter Dahls System».

Hadsel Fiskerikreds hjalp en Fisker af sin Midte til at anskaffe en saadan Baad, bygget af Edv. Johannesen i Saltdalen, den samme, der byggede Baaden til Harstad —, og denne Baad skal med Fordel og Tilfredshed for Eierne været brugt som Linebaad under Lofotfisket paa Balstad. Nordlands Fiskeriforening har desuden udsat 5 Præmier à 50 Kroner for Baadbyggere, der vilde bygge saadanne Baade og holde dem tilfals, hvad der tildels er skeet.

Jeg har søgt at samle Opgaver fra de forskjellige Baadbyggeri-Distrikter om Omfanget af denne Industri. Det har ikke været ganske let at faa til, men med Velvilje af Lensmændene i Vefsen, Saltdalen og Hemnæs samt fra Tromsø og Bodø Skibsværfter har jeg faaet samlet endel, der sammensættes i nedenstaaende Tabel.

Bygge-Distriktet.	Bygge-Aaret.	Store Sne-seilsbaade.		Mind. Sne-seilsbaade, for Linebrug og lgn.	Smaa «Spidsbaade».	Nordlandske Raaseilsbaade.								Anmærkninger.
		Aabne & halv-dækkede.	Dækkede.			Fembøinger 6 Rums.	Otteringer 5 Rums.	4 1/2 Rums.	4 Rums.	3 1/2 Rums.	Sexring 3 Rums.	2 1/2 og 2 Rums.	Baadjoller.	
Vefsen.	1896	22	—	—	—	16	57	—	—	—	60	10%	760	Af Joller antages en hel Del flere at være bygget.
Tromsø Skibsværft.	1896	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Af mindre Baade bygges kun Doryer ved Tromsø Skibsværft. Af disse er bygget 5. Samtlige større Baade er bygget med Hæk (Kuttere, Slupbaade).
	1897	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	1894	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	1893	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	1892	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Hemnæs.	1891	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	De mindre Baade er kun opført for de to sidste Aar. Fembøinger og Snesseilsbaade lige til 1884 for Sammenligningens Skyld. De første Snesseilsbaade byggedes i 1881—83 af Lars Johansen Fineide og Erik Iversen Flatmo, som begge har bygget de fleste til 1889. Senere er der bleven mange Bygmestere for disse Baade, mest Elever fra Erik Iversen. Næsten alle Snesseilsbaade er bygget med Hæk, kun enkelte ere spidsstævnedede efter Hardangertypen eller Cansobaaden.
	1896	35	10	1	13	10	175	18	35	30	12	64	378	
	1895	23	3	5	18	8	190	14	33	25	15	56	328	
	1894	20	6	3	—	10	—	—	—	—	—	—	—	
	1893	33	—	2	—	12	—	—	—	—	—	—	—	
	1892	26	1	3	—	21	—	—	—	—	—	—	—	
	1891	25	—	1	—	27	—	—	—	—	—	—	—	
	1890	14	—	—	—	46	—	—	—	—	—	—	—	
	1889	3	—	—	—	52	—	—	—	—	—	—	—	
	1888	4	—	—	—	70	—	—	—	—	—	—	—	
	1887	3	—	—	—	69	—	—	—	—	—	—	—	
	1886	3	—	—	—	73	—	—	—	—	—	—	—	
1885	3	—	—	—	80	—	—	—	—	—	—	—		
1884	3	—	—	—	74	—	—	—	—	—	—	—		
Saltdalen.	1896	60 ²	8	1	37	3	52	—	27 ¹	—	30 ³	221	3	¹ For 1895 mangler Opgaver. ² De allerfleste af de større Snesseilsbaade er spidsstævnedede efter Hardangertypen, men i de senere Aar er der dog temmelig mange med Hæk, kaldet Kuttere eller Slupbaade.
	1894 ¹	40	—	—	70	10	52	—	33	—	45	235	1	
	1893	36	—	—	120	8	92	7	19	—	34	382	5	
	1892	45	—	—	—	16	44	—	60	—	84	306	25	
	1891	44	—	—	—	15	27	—	66	—	80	325	15	
	1890	18	—	—	—	42	43	—	47	—	72	326	9	
	1889	11	—	—	—	42	51	—	43	—	61	262	14	

Saltdalen.	1880 ³	—	—	—	—	47	89	—	19	—	132	96	14
	1879	—	—	—	—	53	70	—	15	—	138	118	20
	1878	—	—	—	—	83	48	—	23	—	120	96	22
	1877	4	—	—	—	98	69	—	20	—	165	31	14
	1876	—	—	—	—	71	69	—	22	—	139	86	18
	1875	—	—	—	—	64	78	—	16	—	177	51	18
	1874	—	—	—	—	65	63	—	26	—	172	39	27
	1873	—	—	—	—	64	59	—	21	—	171	40	25
	1872	—	—	—	—	78	58	—	25	—	166	36	30
	1871	—	—	—	—	80	52	—	36	—	151	38	30
Bodø Skibsværft.	1896	4	2										
	1895	1	—										
	1894	1	3										
	1893	6	2										
	1892	7	1										
	1891	6	—										
	1890	8	1										
	1889	8	1										
	1888	6	—										
	1887	3	—										
	1886	3	—										
	1885	3	—										
	1884	6	—										
	1883	6	—										
1882	6	—											
1881	3	—											

³ For Aarene 1881—1888 kunde ingen Opgaver erholdes. Der byggedes i disse Aar kun enkelte store Sneseilsbaade af Hardangertypen.

⁴ Heri er medregnet nogle 4½ Rums Baade gennem alle Aar.

⁵ Heri er medregnet nogle 3½ Rums Baade gennem alle Aar.

Anm. Af de aabne Baade er 17 med Hæk, «Slupbyggede», Resten af Hardangertypen, af de 17 «Slupper» er 2 gjort synkefri ved vandtætte Kasser, 11 har Halvdæk og Luger. Af de 9 dækkede Baade er 2 kraelbyggede og samtlige er «Slupper».

Der er bygget 12 Doryer efter amerikansk Model.

Af denne Tabel vil man faa et Billede af den stærkt tiltagende Bygning af større Sneseilsbaade og for de allersidste Aar af Dæksbaade, med en tilsvarende Nedgang i Antallet af de byggede Fembøringer. Til den nordlandske Bygning kommer dertil en ret betydelig Indførsel af forskellige Slags store Sneseilsbaade sydfra, mest af Hardangertypen og dernæst af Sneseilsbaade fra Romsdal og Søndmøre (Møringer). Samtidig med Antallet voxer ogsaa de enkelte Baades Værdi og Størrelse, de baade bygges og indredes fuldstændigere end før og er bedre Seilere og Sjøbaade i Gjennemsnit taget end før.

I *Mo i Ranen* bygges særdeles mange Nordlandsbaade, men Bygningen af Sneseilsbaade er endnu ikke kommen igang der, uden enkeltvis ved et derværende Skibsværft. I *Bindalen* bygges en særdeles vel anseet Sort Nordlandsbaade af de mindre Størrelser. Nogle faa større Sneseilsbaade bygges ogsaa i *Balsfjorden* og *Malangen*.

Fra disse Steder har jeg ikke kunnet erholde Opgaver over Antallet før Afgivelsen af denne Beretning.

---

4. Hummerfisket.

I min Beretning for 1894 gav jeg en Fremstilling af den Forekomst af Hummer, som var tilstede i Tysfjorden, og foreslog, at der stilledes et mindre Pengebeløb til min Raadighed, for at et ordnet Prøvefiske kunde foregaa ved en sydfra hentet kyndig Hummerfisker.

Departementet henviste mig til de lokale Fiskeriforeninger, under hvis Omraade denne Slags Forsøg nærmest laa. Jeg satte mig da i Forbindelse med Nordlands Fiskeriforening, som optog Sagen paa sit Program og stillede til min Raadighed Kr. 500,00 til dette Prøvefiske. Gjennem Fiskeriinspektør Buvig erholdt jeg tinget en kyndig Hummerfisker fra Mandalskaanten, Salve Høgsaas, og lod dels ved denne og dels paa anden Maade anskaffe Teiner og øvrige Hjælpe midler. Jeg tingede en rask og indsigtfuld yngre Mand fra Tysfjord, Hans Olsen Bogen, med, der skulde lære Fiskerimethoden, og erholdt adskillige Oplysninger af Hr. adj. Lensmand J. Berntsen, der interesserede sig varmt for disse Undersøgelser. Fisket begyndte 11te Mai i Mandfjorden, hvor ingen Fangst erholdtes. Derefter fortsattes med Prøvesæt ved Haukø, i Stefjorden, Tømmeraasfjorden og Skraavkjosen paa de samme Steder, hvor man tidligere havde fanget enkelte Hummere paa Liner, men overalt uden Fangst til 11te Juni. Teinerne sattes paa de forskjelligste Dybder og fra 15de Mai maalttes med enkelte Dages Mellemlum Havvandets Temperatur, som sees af indtagne Tabel. Vandet var i Begyndelsen meget kjøligt, $15\frac{1}{5}$ i Overfladen og nedtil 10 Favne kun + $4,4^{\circ}$ Celsius, paa 15 Favne $4,5^{\circ}$ paa 30 Favne $5,5^{\circ}$ og paa 50 Favne $6,3^{\circ}$. Temperaturen steg stadig i de øvre Vandlag indtil den 11te Juni var $8,4^{\circ}$ i Overfladen, $6,8^{\circ}$ paa 3, $5,8^{\circ}$ paa 6 og $4,9^{\circ}$ paa 10 Favne. Denne Dag erholdtes de første Hummere og Fangsten af disse foregik senere næsten hver Dag, Teiner var ude, om end noget ujævnt, ligetil Fredningstidens Indtrædelse 15de Juli, og paa alle de Steder, som jeg paa Forhaand havde hørt nævne som Tilholdssteder for Hummeren og paa andre Lokaliteter med Hummerbund, ogsaa paa alle de samme Steder, hvor der forgjæves sattes Teiner paa de forskjelligste Dybder mellem 11te Mai og 11te Juni. Endel af disse Dage fiskedes ikke, men de brugtes til at undervise i at arbeide Teiner.

Temperaturen i de øvre Vandlag steg stadig paa alle de Steder Fisket foregik og blev noget høiere i de indre Dele af Fjordene end længere

ud mod Hovedfjordens Munding, samt var foreøvrigt noget varierende efter Stedernes Beliggenhed. Den høieste maalte Temperatur i Overfladen var + 19,5° Celsius i Skraavkjosen 8de Juli. Paa 10 Favnes Dybde og i lavere Vandlag steg Temperaturen kun meget langsomt før 15de Juli.

Hans Olsen og tildels andre Folk af Bygden paa de Steder, hvor Fisket foregik, blev undervist i Fiskets forskjellige Grene, i Ægning, Teinernes Udsætning, Hummerens Behandling og dens Forsendelse samt lærte at arbeide nye Teiner.

Da Salve Høgsaas Engagementstid var udløben, overtog Hans Olsen Fisket som fuldt udlært Mand. Han fortsatte ogsaa efter Fredningstidens Udløb, men Uveir hindrede Begyndelsen til 5te Oktober.

Nu var Overfladetemperaturen igjen kun + 7,5° med langsom Nedgang til 5,0° 30te Oktober, da Fisket afsluttedes. Hummer erholdtes de fleste Sæt, men med nogen Aftagen, til 21de Oktober, da Overfladetemperaturen var + 6,3°. Efter den Tid gik ingen Hummer i Teinerne. Den, der staar opført paa 30te Oktober, fiskedes paa Line, der var udsat for at fiske Agn til Teinerne, og paa 30 Favne Vand i 7° Temperatur, og var særdeles stor, selve Kroppen 14½ Tomme. Næsten al den fangede Hummer toges paa grundt Vand fra 1 til 5 Favne, flest paa 2 og 3 Favne, og den syntes at gaa grundere paa Forsommeren, da Vandet var saa opvarmet i Overfladen og kjøligt nedenfor 6 Favnes Dybde end om Høsten, da den af Sommersolen opvarmede Sjø endnu holdt fra + 7° til 8° paa 3 til 25 Favnes Dybde.

Af Hummere med Udenpaarogn fangedes der paa begge Sider af Fredningstiden saamange, at de udgjorde omtrent $\frac{1}{3}$ af den hele Fangst. I Juni—Juli var Rognen tildels meget moden og alligevel fiskedes enkelte Hummere med udenpaa Rogn ligetil sidste Fangstdage i Oktober.

Blødskaallede Hummere formærkedes ikke. De fangede Exemplarer var meget gode og kjødfulde.

Da næsten alle Sæt gjordes med Teinerne fordelte i forskjellige Dybder, for at undersøge paa hvilke Dybder Hummeren fandtes, og der flyttedes efter et eller to Sæt til nye Steder for at faa saa mange Lokaliteter undersøgte som muligt, er det en Selvfølge, at Fangsten blev meget ringere, end den vilde have blevet, om Fiskeriet var drevet udelukkende med den Hensigt at faa den største Fangst. Man kunde da nemlig i flere Sæt have udnyttet netop de Steder og de Dybder, hvor man fik mest.

Der brugtes i Regelen 30 Teiner af den Sort, der er almindelig ved Mandalskanten og som viste sig bedre end nogle ældre fra Bergenskanten, der for Størstedelen snart gik ud af Brug. En dansk Hummer-teine af Staaltraad brugtes stadig, men i den fik man aldrig Fangst.

Fangsten udgjorde om Vaaren 76 Stk.
om Høsten 30 »

Tils. 106 Stk.

Havvandets Temperatur under Prøvefisket efter Vårseesonen.

Stederne.	Mandfjord.				Haukø.	Fuglefjord.	Tømmeraasfjord.	Stefjorden.			Skraavkjøsen.													
	Musken.	Mulnæs.	Indre Md.fjord.	Mulnæs.				Sildpoldnæs.	Stetindnæs.	Stetinden.														
Datoen.	15/6	22/6	1/6	8/6	10/6	11/6	12/6	13/6	16/6	17/6	18/6	19/6	23/6	25/6	26/6	30/6	2/7	3/7	6/7	7/7	8/7	9/7	9/7	10/7
Dybden i Favnene.	4,4	6,4	6,7	7,8	7,7	8,4	7,8	7,9	10,8	11,5	13,3	11,0	11,9	9,3	8,8	10,7	7,3	14,3	16,5	16,2	19,5	19,0	18,4	18,4
0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9,2	7,2	—	15,0	11,5	13,5	15,1	14,7	14,7
2	—	—	—	—	—	—	—	—	8,8	10,5	9,0	10,9	9,1	7,0	8,0	8,5	7,0	10,1	—	—	—	—	—	—
3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8,3	6,3	8,1	5,7	6,3	9,6	8,3	7,8	7,8
5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	4,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4,5	4,5	—	—	—	—
15	4,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4,7	4,7	—	—	—	—
20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fangst. St.	—	—	—	—	—	2	—	2	1	10	1	11	2	4	3	5	4	5	—	5	1	—	2	2
Stederne.	Haukø.	Stefjord.	Tømmeraas.	Skraavkjøsen.	Bremnæs.	Stefjord.	Tømmeraasfjord.	Stefjord.	Mandfjord.				Haukø.	Fuglefjord.	Tømmeraasfjord.	Stefjorden.			Skraavkjøsen.					

er Hummer i Tysfjorden 1896 i + ° Celsius.

Høstsæsonen.

Bremnæs.		Haukø.		Stefjorden.				Sildpollen.		Fuglefjord.		Hundholmen.			Mandfjord.					Tjornæs.	Kjøbsvig.	Haukø.	Haukø.	Stederne.
14/7	15/7	5/10	6/10	7/10	8/10	9/10	10/10	12/10	13/10	15/10	17/10	19/10	20/10	21/10	22/10	23/10	24/10	26/10	27/10	28/10	29/10	30/10	31/10	Datoen.
17,0	17,0	7,5	7,8	7,5	7,8	7,5	7,5	7,5	6,7	6,7	6,9	6,8	6,8	6,3	6,2	6,0	6,0	5,8	5,8	5,8	5,8	5,0	—	Dybden i Favne.
14,6	14,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0
—	—	7,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
10,1	10,3	7,8	7,5	7,7	7,5	7,7	7,7	7,7	6,9	6,9	7,8	6,5	6,5	6,5	6,8	6,8	6,5	6,0	6,0	5,8	5,9	—	5,0	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
5,5	6,5	7,8	7,8	7,8	7,8	7,8	7,8	7,8	7,0	7,0	7,5	7,0	7,0	7,0	6,8	6,8	6,6	6,0	6,0	6,0	6,0	5,5	5,5	6
—	—	7,8	7,8	7,8	7,8	—	—	7,8	7,8	7,8	7,5	7,3	7,3	7,3	6,9	6,8	6,7	6,1	6,0	6,0	6,0	—	—	10
—	—	8,0	7,7	7,8	7,8	7,8	7,8	7,8	7,5	7,5	7,8	7,3	7,3	7,3	7,0	6,8	6,7	6,4	6,3	6,4	6,0	6,0	6,0	15
—	—	—	7,5	7,8	7,5	—	—	—	7,8	7,8	7,8	—	—	—	—	—	—	6,4	6,4	6,4	6,3	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6,9	6,9	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6,9	6,9	30
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7,0	7,0	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	70
—	4	2	4	5	3	4	—	1	—	1	4	1	3	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	
Bremnæs.	Haukø.	Stefjorden.				Sildpollen.	Fuglefjord.	Hundholmen.	Mandfjord.					Tjornæs.	Kjøbsvig.	Haukø.	Haukø.							

Transporten i Kasser til Bodø med de paa nordre Salten gaaende Ruteskibe gik godt med høist ubetydelig af død Hummer.

Af dette Prøvefiske drager jeg saadan Slutning:

Der findes overalt i Tysfjorden langs den østlige Side og i de indgaaende Sidefjorde, hvor der er Hummerbund, en Hummerbestand, som dog ikke synes at være rig, men god nok at give Plads for et lønnende Fiske som Binæring for Hjemfolket. Denne Hummer synes at gjemme sig bort i den koldere Tid i de store Stenurer, der i Mængde findes langs Fjordsiderne, og at give sig til at krybe paa aabnere Steder og grundere Vand først naar Vandet begynder at opvarmes i Overfladen til omkring + 8° Celsius og derover, for atter igjen til Høsten at holde sig i Ro i de dybere liggende Urer, naar Varmen igjen synker under + 7° i de øvre Vandlag.

Udvandrer gjør den neppe, da enkelte Hummere er faaet baade i Januar, Marts og November — for saavidt man kan stole paa de opgivne Aarstider — paa Liner, der er sat over Urerne, og hvis med Sild ægnede Angler formentlig har hængt ned imellem de store Stene ind til dens Opholdssteder.

Fisket vil i 1897 blive fortsat af nogle Folk i Tysfjorden for egen Regning, som dertil har faaet laant de anskaffede Teiner, der tilhører Nordlands Fiskeriforening. Hans Olsen Bogen har desuden arbeidet sig endel, saa han vil komme til at arbeide med nogenlunde tilstrækkelig Redskabsmængde. Han skal tillige afgive Beretning om sin Fangst.

Fiskeriet med Dampskibe

har været ringere end i 1895, væsentlig fordi der ikke kom Sild under Distriktets Kyster i saadan Mængde og paa saadanne Steder, at noget Drivgarnsfiske kunde foregaa. Hindø Dampskibsselskab lod et af sine Fartøier søge efter Fedsild omkring Vestfjordens Munding i Juli—August, men uden at finde Spor af Sild.

D/S. «Oteren» af Harstad har drevet Torskefiske, aldeles paa samme Maade som forrige Aar (1895), ogsaa i 1896 og havde i 1ste Halvaar fisket for et Bruttobeløb af:

Kr. 6 579,16 i Senjen i Januar, Februar, Marts og April.
» 4 803,78 i Finmarken i Mai og Juni.

Kr. 11 382,94 tilsammen paa Dampskibet efter Rederiets Opgave.

I 2det Halvaar laa Fartøiet mest oplagt, og da det igjen skulde begynde Fisket i November og December hindrede Uveir betydeligt, saa Fangsten blev ringe.

D/S. «Landego» gjorde nogle Prøvesæt i Juli Maaned N.V. af Røst og i Vestfjorden ved Fugløvær, Fleinvær og Landegode med daarligt Udbytte. Agnet opgives at have været daarligt og da kan jo heller ingen Fangst ventes.

D/S. «Langø» gjorde kun nogle faa Drivgarnsforsøg, men fik ligesom Hindøelskabets Skib ingen Sild. Da der ingen saadan i Aar syntes at holde til ud paa Havet, indstilledes ethvert yderligere Fiske.

Om Fiske ved andre i Nordland hjemmehørende Dampskibe har jeg ikke kunnet opdrive nogen Efterretning.

Ærbødigst

Jens O. Dahl.

Indberetning fra Fiskeriinspektøren i Finmarken om Virksomheden i 1896.

Jeg har herved den Ære at afgive Beretning om min Virksomhed som Fiskeriinspektør i Finmarken for Aaret 1896.

Omendskjøndt *Loddefisket* ikke blev stort bedre end et Middelaars, nemlig omkring 16 Millioner Torsk, og Sommer- og Høstfisket ikke var synderlig godt i de fleste af Finmarkens Ydervær, blev dog Fiskernes Fortjeneste god saagodtsom over hele Finmarken, da Priserne paa saavel Fisk som Lever holdt sig høie hele Aaret igjennem.

I flere af Vestfinmarkens Vær begyndte Loddefisket allerede i Begyndelsen af Marts, og Hjemmefiskerne der fik derfor pene Lotter, hvilket ogsaa høilig trængtes, da der intet Loddefiske havde været i Vestfinmarken paa flere Aar, og Fiskernes Kaar derfor var mislige.

Allerede i Slutningen af Januar formærkedes Lodde i Torsken ved Vadsø, ligesom der i Begyndelsen af Februar blev trukket Fisk udfor Vardø, Havningberg og flere Steder i Østfinmarken fuldsprængt af Lodde, saa man ventede et tidligt Loddefiske her Øst, især da der fra flere Steder berettedes om stort Brug af Fugl og Hval ude paa Sjøen. Dette slog dog ikke til; thi først i Midten af April begyndte Fisket i Østfinmarken, og senere fiskedes bra om end noget ujevnt indtil Slutningen af Juni. Bedst var Fisket udfor Vardø i Ugen fra 18de til 23de Mai, da der i denne Uge ilandbragtes til Vardø 1½ Million Torsk.

Næsten overalt i Vestfinmarken stødte Lodden under Land i Begyndelsen af Marts; men i Østfinmarken ikke før i Begyndelsen af April; antagelig har der dog baade i Februar og Marts staaet Lodde og Sild nogle Mile tilhavs ogsaa her; thi der var i disse Maaneder Masser af Hval nogle Mile ud for Vardø. I Begyndelsen af Mai strøg al Hval bort fra Østfinmarken, hvorimod saavel Lodde som Torsk blev staaende under Land. Lodde stængtes saaledes ved Vadsø og flere Steder i Østfinmarken helt til henimod Slutningen af Juni, og ved Murmanskysten

toges Lodde helt til Slutningen af Juli. Hval saaes lidet af i Østfinmarken hele Sommeren igjennem; men viste sig derimod i større Mængde end vanligt i Vestfinmarken.

Kobben gjæstede ogsaa i forløbne Aar Varangerfjorden og endel af Østfinmarken, men ikke i saa store Mængder og heller ikke i saa lang Tid som foregaaende Aar. I den Tid den viste sig i størst Mængde, nemlig i Tiden mellem 24de Mai og 10de Juni, trak Torsken sig ud paa Dybet; men efterat Kobben havde forladt Kysten, kom Torsken igjen under Land, og man begyndte ogsaa da at fiske inde i Varangerfjorden, hvor Fisket før havde været misligt.

I de fleste af Finmarkens Fjorde har Sommer og Høstfisket været godt, og i disse har der ogsaa udover Høsten og Vinteren staaet Sild, der dog væsentlig har været Smaasild, der lidet har egnet sig til Nedsaltning. Kun i Alten blev noget af den stængte Sild nedsaltet, forresten er Silden bleven benyttet som Agn og i fersk Tilstand i Husholdningerne. Da der i de senere Aar har vist sig mer og mer Sild i Finmarkens Fjorde, er det ikke saa usandsynligt, at vi gaar en Sildeperiode imøde heroppe, og i saa Tilfælde vil man vel mer og mer forberede sig paa at tage imod den.

Af den under Loddefisket opfiskede Torsk hængtes 5½ Million til Rundfisk, der blev meget godt betalt. Rundfisken blev ogsaa meget pen Vare forleden Aar, væsentlig af den Grund, at Veiret hele Sommeren igjennem var gunstigt for Tørringen. Rundfisken behandles forøvrigt nu meget bedre end før; den sloies saaledes bedre, vaskes samt passes bedre, medens den hænger paa Hjæld, og alt dette hjælper jo til, at den lettere tørres og bliver lys og pen.

Fiske med Dampskib dreves ifjor — foruden med det paa Magerøen hjemmehørende Dampskib «Vulkan» — ogsaa en Tid af Dampskib «Oteren» af Harstad og «Fram» fra Bergen, der havde Station i Baadsfjord. «Vulkan» drev Fiske væsentlig omkring Magerøen fra Aarets Begyndelse til Juni, fra hvilken Tid indtil Oktober Skibet var bortleiet til Hr. Goebel fra St. Petersburg for at drive Lodde- og Sildefangst paa Murmanskysten. I November og December dreves atter Fiske fra Honningsvaag. Resultatet af Fisket skal have været nogenlunde tilfredsstillende for dette Dampskib, men det antages dog, at Resultatet kunde have været betydelig bedre, hvis der hele Tiden havde været tilstrækkelig af dygtige Fiskere ombord, og Føreren, der ogsaa er Reder, havde forstaaet at drive Fisket, som dette bør og maa drives med Dampskib. Med den Erfaring dette første Aars Drift har givet, haaber jeg dog, at Resultatet for Eftertiden vil blive bedre. Dampskibene «Oteren» og «Fram» skal derimod have gjort det bra, og Dampskib «Oterens» Fører har velvilligst givet mig følgende Oplysninger om dette Dampskibs Fiske.

I Maanederne Januar til April fiskedes udfor Senjen 48 100 Fisk til en Værdi af Kr. 13 000,00, og Gjennemsnitslotten pr. Mand blev under

dette Fiske Kr. 389,00. Fra 17de Mai til 25de Juni fiskedes i Finmarken for Kr. 8 180,00. Dampskibet, der havde $\frac{3}{5}$ Parter af Udbyttet, holdt Redskaber samt lønnede Fører, Maskinist Fyrbøder og Stuert. Fisket dreves med 6 Doryer og 12 Mand, og af disse havde saaledes fra Aarets Begyndelse til Slutningen af Juni en Nettofortjeneste af circa Kr. 650,00 hver, hvilket jo maa siges at være bra. Som rimeligt kan være finder de Fiskere, der har været empløierede ombord i disse Dampskibe, at det er meget lettere at drive Fiske fra disse end med de almindelige Baade. Benyttelse af Doryer til Sætning og Trækning af Liner bliver mer og mer almindeligt, og jeg saa ifjor flere større Baade og Kuttere, der benyttede Doryer istedetfor de brugelige Slæbebaade.

For Regning et Interessentskab i Hammerfest og et andet do. i Mehavn bygges i Vinter to Fiskedampskibe ved Akers mek. Værksted, og kommer disse Dampskibe til at gjøre det bra, vil nok flere Fiskedampskibe blive anskaffet til Fiske i Finmarken.

Circa 30 Fiskekuttere fra Aalesundskanten drev i Maanederne Mai og Juni Fiske heroppe, de fleste af dem med Station i Baadsfjord. Da disse Kuttere skal have gjort gode Forretninger, vil Fiskere derfra rimeligvis ogsaa for Eftertiden søge herop.

Finmarkens egne Fiskere staar endnu tilbage for de fremmede Fiskere med Hensyn til tidsmaessige Baade og Fartøier, men nogen Forbedring spores dog. Flere dækkede Baade af nyere Type er i Aarets Løb indkjøbte, saaledes alene til Vardø 5 større Baade og 5 Kuttere; rimeligvis vil Fembøringen ogsaa her i Finmarken mer og mer gaa af Brug.

Haakjærringfisket har iaar givet et godt Udbytte. Alene fra Vardø er dette Fiske drevet i kortere og længere Tid af 25 Baade og Skøiter dels under norsk Kyst og dels under Spitsbergen. Det samlede Udbytte for disse beløb sig til 3 800 Hl. Lever, hvoraf 1 250 Hl. blev fisket under Spitsbergen. (Der henvises til nedenstaaende Tabel). Fra Hammerfest drev 5 Fartøier Fiske under Spitsbergen og hjembragte 1 570 Hl.

I Finmarken forøvrigt er antagelig opfisket circa 1 000 Hl., saa den samlede Fangst antagelig beløber sig til 6 400 Hl., der efter en Gjennemsnitspris af Kr. 14,00 giver et Udbytte af Kr. 89 600,00. En stor Del af denne Lever er dampkogt, og Tranen bliver, naar Leveren er fersk, baade lys og omtrent lugtfri, i Udseende og Smag ikke meget ulig dampet Torskelevertran. Det paastaaes, at en stor Del af denne bedste Haakjærringtran benyttes til Opblanding af Medicintran, naar denne staar i høi Pris; men om saadan Blanding er heldig for den norske Medicintrans gode Renomé er vel mer end tvivlsomt. Saavidt jeg ved foretages ikke saadan Blanding heroppe i Finmarken, men det er efterat begge Transorter er leveret herfra og kommen Transpekulanten ihænde, at saadan Blanding siges at være foretagen.

Den dampede Haakjærringtran betales fra Vaaren af noksaa bra, men faldt udover Sommeren i Pris og var udover Høsten vanskelig at faa solgt. Der er i Haakjærringleveren adskillig Galde — $\frac{1}{2}$ Liter og mer i hver Lever — og da det i Vardø Fiskeriforenings Bestyrelse blev fremholdt, at denne Galde muligens var skadelig for Tranen, lovede jeg at forsøge at faa Rede paa dette, og har i den Anledning sendt et Par Flasker af saadan Galde ned til Hr. Bull, Bestyreren af Forsøgsstationen i Bergen, for at faa den undersøgt og høre hans Formening derom. Fiskerne benytter ofte noget af denne Galde i Vandet, naar de skal vaske sine Klæder, da de paastaar, den gjør samme Nytte som Sæbe, og kunde denne Galde benyttes i Sæbefabrikerne, og man saaledes kunde faa Handelsvare af den, vilde det gaa lettere at faa Fiskerne til at tage den ud af Leveren, hvilket let skal lade sig gjøre, naar Leveren er fersk.

Haakjerringfangst fra Vardø i 1896.

Baadens eller Fartoiets Navn.	Drægtighed.	Antal Mand.	Antal Hl. Lever fisket under norsk Kyst.	Antal Hl. Lever fisket under Spitsbergen.
Skoite Fram	11 Ton.	4	300	101
do. Stjernen	7 »	3	160	—
do. Nora	22 »	4	113	98
do. Minerva	26 »	5	—	198
do. Prøven	10 »	4	246	99
do. Reiner	10 »	4	128	120
do. Fram	22 »	4	66	290
do. Forsøg	—	4	86	—
do. Sleipner	10 »	3	138	91
do. Juliane Marie	10 »	3	180	97
do. Elin	10 »	3	200	—
do. Odin	7 »	3	36	91
do. Svanen	10 »	4	250	10
do. Godø	13 »	4	—	60
Baad Harald	60 Tdr.	3	80	—
do. Amazone	65 »	3	27	—
do. Holmen	75 »	4	251	—
do. Thor	70 »	4	30	—
do. Ranen	70 »	4	6	—
do. Avance	100 »	4	160	—
do. Aligator	70 »	4	15	—
do. Fram	60 »	4	5	—
do. Harald	50 »	4	10	—
do. Sølivet	60 »	4	10	—
do. Nordpolen	65 »	4	35	—
		94	2 532	1 255

Tilsammen 3 787 Hl. Gjennemsniitspris Kr. 14,00 pr. Hl. = Kr. 53 018,00.

Hvalfangsten dreves forløbne Aar med Held for de fleste Selskabers Vedkommende. Som før nævnt var der meget Hval udfor Vardo i Maanederne Marts og April, og Hvalfangerne heromkring gjorde derfor god Fangst i denne Tid; senere paa Aaret holdt den meste Hval sig udelukkende i Vestfinmarken, og Østfinmarkens Hvalfangere maatte derfor søge derhen efter den. Af denne Grund blev Aarets Fangst bedst for de Hvalfangere, der havde sin Station i Vestfinmarken.

I Finmarken blev Fangsten dreven af 13 Selskaber med tilsammen 27 Fangstdampskibe, og Fangsten for disse beløb sig til 1 071 Hval, hvoraf 58 Blaa-hval, 733 Finhval, 106 Sei-hval og 174 Knølhval. Af Spækket er udvundet 20 635 Fade Olie, og af Skrotterne 5 616 Fade Kjødtran samt 16 504 Sække Guano og Kraftfoder. Der fangedes ligeledes iaar 2 Kaskelothvale, og saavidt jeg ved er ingen Exemplarer af denne Hvalsart fanget før i Finmarken i denne Fangstperiode. Skeletterne af disse Hvale solgtes til Museer. I Tromsø Amt er et Hvalfangerselskab stationeret med 2 Fangstbaade, hvis Fangst var 127 Hval. Jeg tror knapt, der noget Aar før er fanget forholdsvis saa meget Finhval som forløbne Aar. Det er denne Hvalsart, der sædvanligvis følger med Lodden — driver Lodden til Land mener mange Fiskere — hvorfor man i sin Tid forlangte absolut Fredning, da man troede, Hvalfangerne paa kort Tid vilde forjage eller udrydde den. Det er nu over 30 Aar siden, disse Anskuelser først fremholdtes, men forrige Aars Fangst viser, at Finhvalernes Antal ved Finmarkens Kyst ikke i synderlig Grad er aftaget, siden Hvalfangsten begyndte heroppe. Blaa-hvalen, der kommer senere paa Sommeren, ser man derimod nu mindre til end før, og jeg har tænkt mig, at Grunden til dette muligens er, at store Mængder af denne Hvalsart skydes af Hvalfangerne under Island, medens den passerer der paa sin Vei hid; ialfald er Fangsten af Blaa-hval aftaget her i Finmarken, efterat Fangsten under Island begyndte. Blaa-hvalens fornemste Føde, Kril, har der forøvrigt ogsaa været lidet af under Finmarkskysten de senere Aar, og dette kan vel ogsaa være Aarsag til, at saa lidet Blaa-hval har været at se.

En stor Del af Finmarkens Befolkning tror nu ikke længere paa Hvalfangstens Skadelighed for vore Fiskerier, og jeg for min Part er af den Formening, at Hvalfangsten heroppe har været mere til Gavn end til Skade for Finmarken. Jeg tror nemlig ikke paa, at Hvalfangsten paa nogen Maade kan hindre Loddens og Torskens Indsig, og har jeg Ret i dette, kan det kun være til Gavn for Distriktet, at Hvalfangerne driver sin Næring heroppe.

Omendskjønt Hvalfangerne ikke kan ilignes Skat i Finmarken af hele sin Næring — hvilket forøvrigt havde været heldigt, om man kunde have gjort — saa faar dog de Kommuner, hvori Hvalfangerne har sine Stationer, adskillige Tusinde Kroner ind som Skat af dem, ligesom den Medicinalafgift, der erlægges, ikke er ubetydelig — for forløbne Aar saaledes Kr. 15 750,00.

Selskabernes Forsyning af Kul m. m. samt Udslibningen af deres Produkter skaffer ogsaa forøget Seil- og Dampskibstrafik med deraf følgende Indtægt for Distriktet, og Befolkningen kunde ogsaa nyttiggjøre sig Hvalkjødet i meget større Grad end hidtil er gjort. Naar dette Kjød nedsaltes ferskt, er det baade en god og kræftig Føde, og et Par Tønder saltet Hvalkjød vilde om Vinteren kunne komme godt med i den ofte snaue Vinterkost.

Saavidt jeg har bragt i Erfaring, mener Hvalfangerne, at den nye Hvallov kan komme til at lægge saa store Hindringer iveien for deres Bedrift, at de maa se til snarest muligt at komme bort fra Finmarken; men jeg haaber dog, det vil vise sig, at Fangsten kan drives med Fordel trods de strengere Bestemmelser i den nye Hvallov.

Iaar vil efter sikkert Forlydende Fangsten blive dreven af 4 Dampskibe mindre end forløbne Aar.

Opgave over Hvalfangst i Finmarken.

Selskabernes Navne.	Bestyrer.	Station.	Antal Fangstbaade.	Blaahval.	Finhval.	Seihval.	Knølhval.	Fade Spektran.	Fade Kjødtran.	Sække Guano.
Tønsbergs Hvalfiskselskab	Hoff	Jarfjord	3	3	46	4	21	1 765	—	—
Evensens Do.	Evensen	Do.	1	0	20	3	7	607	—	—
Kristiania Do.	Castberg	Bussesund	2	1	41	10	25	1 473	870	3 850
Laurvigs Do.	Berentsen	Do.	2	4	40	7	5	1 306	100	—
Hvalfiskselskabet Haabet	Sørensen	Do.	1	0	17	4	3	543	560	2 600
Do. Neptun	Lange	Baadsfjord	2	1	52	13	24	1 613	374	—
Do. Stekke	Andersen	Risfjord	2	2	76	2	13	1 879	509	—
Foyns Hvalfiskselskab	Olsen	Mehavn	3	6	67	7	8	3 040	736	2 272
Do. Do.	Bang	Bøle	3	11	83	3	10			
Hvalfiskselskabet Vestfold	Bryde	Tuffjord	2	5	59	2	18	1 824	182	—
Do. Skjold og Væge	Larsen	Ingø	2	5	82	10	10	2 030	320	—
Ingebrigtsens Hvalfiskselskab	Ingebrigtsen	Do.	1	7	58	11	19	2 014	366	—
Hvalfiskselskabet Thekla	Christensen	Sørøen	1	3	37	3	8	1 068	—	—
Do. Finmarken	Dessen	Do.	2	10	55	27	3	1 473	800	2 872
Kraftfoderfabriken	Bull	Jarfjord							799	4 910
			27	58	733	106	174	20 635	5 616	16 504

Sælfangst har omtrent udelukkende været drevet fra Hammerfest, hvorfra 21 Fartøier har været udrustet til denne Fangst. Udbyttet var godt. Fangsten foregik væsentlig paa Isen mellem Novaja Semlia og Spitsbergen samt mellem Spitsbergen og Jan Mayn.

Norsk Selskab til Skibbrudnes Redning har under Høst og Vinterfisket havt to Skøiter stationerede i Finmarken, den ene i Vardø, den anden i Honningsvaag—Kjelvik, desforuden under Loddefisket en Skøite i Ingø og en først ved Gamvik senere Berlevaag. Iaar vil 6 Skøiter blive stationeret under Loddefisket.

Disse Skøiter er til stor Hjælp og Betyggelse for Fiskerne; men jeg har dog her i Vardø i Vinter maattet rette en Henvendelse til Fiskerne om ikke at stole for meget paa Skøitens Hjælp. Det har nemlig vist sig, at Fiskerne har reist paa Sjøen for at sætte sine Liner i saa stormende Veir, at de paa Forhaand kunde vide, de vanskelig kunde klare sig til-lands igjen uden Skøitens Hjælp, og skulde slige Udseilinger blive almindelige, vil Skøiten ikke kunne hindre, at Liv gaar tabt. Heldigvis er dog endnu ingen Fisker kommen bort paa Sjøen i de tre Vintre, Skøite har været stationeret her. Under en orkanagtig Storm i Mai paa den Tid, da det største Antal Baade var samlet i Vardø og omliggende Vær, kom derimod desværre endel Baade og deres Besætning bort; Skøiten kunde jo ikke være overalt, men gjorde dog stor Nytte, idet den indslæbte flere Baade, hvis Skjæbne havde været tvivlsom, hvis ikke Skøiten var kommen dem til Hjælp. Et Par Agndampskibe reddede ogsaa flere Fiskeres Liv den Dag.

Som Tilfældet har været flere foregaaende Aar, tror jeg ogsaa at have erfaret i det sidst forløbne, at *Havvandets Temperatur* har stor Indflydelse paa Loddetorskens Indsig til Kysten om Vaaren. Da man saaledes ifjor i Begyndelsen af Februar formærkede Torsk ved Vardø og Havningberg, og der var de bedste Udsigter til et godt Loddefiske, var Vandets Temperatur opimod 3°; men saa faldt Vandets Temperatur ned til omkring 1°, og den Fisk, der var kommen under Land, strøg atter ud. Først da Temperaturen henimod Midten af April atter var stegen til opimod 2½°, kom Torsken under Land igjen. I Vestfinmarken, hvor Fisket foregik hele Vaaren udover, var Temperaturen ikke under 3°.

Jeg har oftere erfaret, at naar der har været Fisk under Land paa samme Tid, som Temperaturen har været mellem 2 og 3°, og man da i nogle Dage har faaet østlig Storm, er Temperaturen faldt, og Torsken er strøgen fra Land. Flere Fiskere har jeg hørt forklare Aarsagen til denne Fiskens Udsig skulde være den, at Fisken søger mod Vinden; men jeg synes det mere antageligt, at Temperaturens Synken kan være Aarsagen. At Temperaturen synker om Vaaren ved nordlig og østlig Vind er jo naturligt, da det koldere Vand fra Ishavet jo ved denne Vind føres imod Kysten, hvorimod sydlig og vestlig Storm somoftest bringer Temperaturen op.

Af ikke liden Interesse vilde det være, om der her i Finmarken i Maanederne Februar til Mai kunde blive foretagen nøiagtige Maalinger paa flere Steder langs Kysten og nogle Mile ud tilhavs; thi hvis man da kunde faa Sikkerhed for, at Loddetorsken, som jeg tror at have erfaret, ikke søger under Land, hvis Temperaturen er under 2°, saa vilde dette ikke alene kunne blive af stor Betydning for Finmarksfisket, men man vilde da ogsaa kunne faa slaaet ihjel mange af de vistnok feilagtige Meninger, man har om Aarsagerne til et godt eller daarligt Loddefiske.

Vardø 26de Januar 1897

I Ærbødighed

G. Sørensen.

Indberetning fra Fiskeriagent Westergaard

om en Reise til Østerrig-Ungarn og nogle tydske Indlandsbyer, for at undersøge Markedsforholdene for norske Fiskevarer.

Med det kongelige Departements Tilladelse afreiste jeg til Indlandet den 27de April og var tilbage i Hamburg den 20de Mai efter at have besøgt følgende Byer: Magdeburg, Leipzig, Dresden, Tetschen, Prag, Wien, Budapest, Gr. Neuwardein, Lemberg, Rzeszow, Tarnow, Krakau, Podgorze, Breslau, Berlin.

Ifølge Østerrigs Statistik var Indførselen af Fiskevarer fra Norge:

I Kilo	1892	1893	1894	1895	1896
Tran	1 938 500	2 946 200	2 484 300	1 882 100	1 539 300
Sild, saltet, røget .	2 090 800	2 704 800	1 833 700	1 179 600	1 250 700
Stokfisk	743 600	1 589 200	1 370 000	1 751 400	1 097 600
Andre Fiskesorter	656 700	1 197 200	1 034 700	654 700	693 600

Den hele Indførsel af Fiskevarer var i 1896:

Fra	Tran.	Sild.	Stokfisk.	Andre Fiskesorter.
Tyskland	304 400	1 894 700	84 900	391 900
Storbritannien	753 900	7 378 300	11 800	638 800
Frankrig	70 200	100	100	1 200
Italien	16 500	23 000	35 700	274 800
Rusland	9 200	10 900	2 600	636 100
Schweiz	100	—	1 000	—
Rumænien	200	12 200	—	608 100
Hamburg	25 000	1 700	—	200
Tyrkiet	95 800	—	—	12 600
Sverige	52 000	1 013 200	200	324 800
Norge	1 539 300	1 250 700	1 097 600	693 600
Danmark	833 200	800	18 200	32 100
Holland	2 700	669 900	51 000	52 500
Belgien	56 600	—	—	—

Fra	Tran.	Sild.	Stokfisk.	Andre Fiskesorter.
Spanien . .	231 300	—	—	9 400
Grækenland .	21 900	—	—	13 500
Japan . . .	547 500	—	—	—
Br. Indien .	45 900	—	—	12 500
Amerika . .	3 700	1 400	—	—
Kanada . .	41 000	—	—	—
Tunis . . .	—	—	—	32 100

4 650 400 Kilo. 12 256 900 Kilo. 1 303 100 Kilo. 3 734 200 Kilo.

Tran.

De største Tranforretninger er i Prag og Wien, og som man vil se af Statistiken, er Norge fremdeles den største Leverandør. Der var flere større Kjøbmænd og Agenter, der udtalte, at Grunden til, at Importen de sidste Aar havde været mindre, var at de havde købt billigere andre Steder især i England og Kjøbenhavn. Hamburgs Omsætning af Tran i Østerrige var i Aftagende, omendskjønt man derfra oftere tilbødes norsk Tran billigere end fra Norge selv. Der var nu saa mange forskellige Blandinger i Handelen, at de foretrak at købe der, hvorfra de vidste de fik den ublandet. Blandingen besørger de antagelig selv, hvor det er paakrævet. Kjøbenhavn er vor slemmeste Konkurrent, nemlig med «Regierungstran», Sæltran, brun og brunblank, samt «Trekroner» og «Havkalvtran». Disse Transorter er i de senere Aar stadigt blevet billigere og billigere, og da de er fede og har den Farve Markedet fordrer, er de meget efterspurgt.

Tranforretningen foregaar delvis direkte, dog mest gennem Agenter. Den sælges efter Prøve og betales for det meste kontant ved Modtagelsen i Hamburg eller Stettin. Tranforretningen er gennemgaaende i solide Firmaers Hænder; siden der kom Beskyttelsestold for Lederfabrikationen og andre Industrigræne, er Forholdene sunde.

Af en af Wiens største Tranagenter fik jeg statistisk Opgave over Gjennemsniitpriserne for norsk og dansk Tran i de sidste 10 Aar, et Uddrag af hans Bøger. Det fremgaar heraf, at den danske Tran med Undtagelse af 1891 og 92 stadigt er bleven billigere og billigere.

Gjennomsnitspris pr. 100 Kilo cif. Stettin & Hamburg.	Regjeringsstran.				Norsk Tran.				
	Trekroner.	Sæl.		Havkalv.	Medicin.		Blank.	Brun- blank.	Brun.
		Brun.	Lysere.		Damp.	Raa.			
	Mark.	Mark.	Mark.	Mark.	Mark.	Mark.	Mark.	Mark.	Mark.
1887	48,00	47,00	47,00	40,00	—	—	48,70	45,50	35,90
1888	46,40	45,20	45,20	42,00	—	—	46,00	43,30	33,10
1889	49,00	47,50	47,50	41,00	61,40	45,60	43,60	42,80	31,50
1890	47,60	45,80	45,80	38,25	53,40	46,80	44,70	42,45	31,50
1891	52,75	50,75	50,75	41,00	70,25	57,00	54,00	50,70	37,00
1892	49,50	48,00	48,00	38,00	66,25	46,45	40,70	38,70	32,90
1893	47,00	45,65	45,65	35,75	54,45	41,75	37,40	35,20	30,80
1894	45,35	43,60	43,60	37,00	82,10	55,99	45,40	42,40	32,70
1895	43,00	41,50	41,50	37,50	147,60	112,20	79,45	53,30	40,00
1896	42,00	41,00	40,00	36,50	167,30	146,45	97,50	64,00	39,90
Gjennemsnit	47,06	45,60	45,50	38,80	87,85	69,30	53,75	45,84	34,54

Ungarns Import af Tran er:

1893	1894	1895	1896
1 268 800 Kilo.	1 429 700 Kilo.	1 413 600 Kilo.	1 526 400 Kilo.

Den officielle Statistik var saa ufuldkommen, at det var en Umulighed at faa en nøiagtig Opgave over Importen fra de forskjellige Lande.

Budapest er Forretningsstedet for Tran i Ungarn og Forholdene er omtrent de samme som i Prag og Wien, med hvem de har at konkurrere. Tranforretningen er som Regel i solide Hænder og afsluttes mest pr. 30 Dage ÷ 2 %, dette kaldes kontant. De fleste større Tranagenter har som Regel et lidet Tranlager paa 50 til 100 Fade, for at kunne imødekomme øieblikkelige Krav.

I den senere Tid er «Degra», der hovedsagelig kommer fra Frankrig, kommet ind paa Markedet, og da den er billig, ca. 34 m. fob. Hamburg, er det en Konkurrent; der skal være flere Garverier, der finder, at Degra gjør samme Brug som Tran. Forresten spiller Prisen den afgjørende Rolle blandt mange mindre Konsumenter, og da der er stor Konkurrence i Tranforretningerne, ligger Forretningerne i Blandingen. Af disse forskjellige Mærker er flere meget godt indført og tildels foretrukket, de er billige og opfylder de Fordringer, der stilles til dem.

Konsignation af Tran burde vi nu snart være kommet over; naar man kan levere en ensartet Vare, er det ikke saa vanskeligt at sælge efter Prøver, og da Norge nu er et af de Lande, der exporterer ren Vare, har dette sin store Betydning. Efter mit Kjendskab til Forholdene hjemme, er der vist meget faa, der har større Tanks, dette vanskeliggjør Leveringen af en ensartet Vare.

Alle større Tranhandlere her har Tanks, der rummer lige op til 300 Fade Tran. De Transorter, der benyttes mest til Blanding er Japan, Sardin, engelsk og newfoundlandsk.

Prag faar sin Tran op Elben over Hamburg; Wien og Budapest ligeledes til Bodenbæk og derfra videre pr. Jernbane; eller ogsaa over Stettin. Jeg undersøger for Tiden om vi muligens til Ungarn billigere og ligesaa hurtigt kunde sende Varerne via Gallatz og op Donau til Budapest.

Galiziens Tranforretning dækkes hovedsagelig fra Prag og Wien, der arbeides ogsaa lidt direkte med Norge og Danmark.

Fisk.

Forbruget af Tørfisk er i det nordre og østre Østerrige liden, omendskjønt Befolkningen mest er katolsk. Flere større Kolonialhandlere fører jo Tørfisk, men de sagde Omsætningen var ganske ubetydelig, det var til Klostre og enkelte Private, de solgte; til Befolkningen i sin Almindelighed var der ingen Omsætning. Distrikterne ved Triest er som bekjendt

Konsumstedet. I Ungarn er Tørfisk omtrent ukjendt. Fisk er kun en Ret for de mere velstaaende.

Donau har jo endel Fisk, Detaljepriserne var de Dage, jeg var der, fra 2 til 3 Kroner Pundet. Sjøfisk er næsten ukjendt, den eneste fremmede Fisk, jeg saa, var Lax.

Prag og Budapest har nu faaet store Markedshaller, der i Kjelderne er forsynede med Kjølerum (Lindes System). I Wien er ogsaa flere Markedshaller, og der tænker man nu ogsaa paa at indrede Kjelderne med Kjølerum.

Dersom Exporten af frossen Fisk fra Norge nu kunde optages igjen, er der mere Udsigt til et heldigt Udfald, da nu omtrent samtlige større Indlandsbyer har, eller ogsaa bygger Markedshaller med Kjølerum.

Det er rigtignok ikke let at faa en Befolkning til at forandre sine Fødemidler; de er ikke vant med Lugten af Sjøfisk og finder den meget ubehagelig, ligesom Smagen er dem ubekjendt; dog trods alt dette tror jeg dog, at med en god og billig Vare kan der oparbejdes et Marked. Kjølevogne for Transporten til de større Indlandsbyer vil være en Nødvendighed, men desværre mangler man fremdeles disse paa de tyske Jernbaner.

Sild.

Østerriges samlede Import af Sild i 1896 var ca. 80 000 Tdr. ifølge Statistiken. Jeg antager imidlertid, at der er adskillig Sild under Betegnelsen «andre Fiskesorter». Konsumenten er aarlig ca. 30 000 Tønder, dette er hovedsagelig norsk og svensk Sild. Statistiken viser for 1896 kun 8 000 Tdr. fra Norge og 7 000 Tønder fra Sverige.

Foruden skaaren Sild har jo Sverige sendt endel skotsk behandlet, saa her er ubetinget en Feil. Indførselen i 1896 var: Skotsk Sild ca. 48 000 Tdr., hollandsk ca. 4 400 og tysk ca. 12 000 Tdr., her tror jeg en Del af Feilen ligger.

Fra Norge kom i 1892 ca. 14 000 Tdr. Sild.

- 1893	»	18 000	»	—
- 1894	»	12 000	»	—
- 1895	»	7 800	»	—
- 1896	»	8 000	»	—

Det er den skotske Sild, der er den mest anerkjendte i Østerrige og kun den større bedre Sild «fulls». Melkesilden foretrækkes, da Melken er meget afholdt, den udrøres til en Sauce, der blandes med Løg. Ren Melkesild betales ofte med 2 à 3 Marks høiere Pris. Fedsilden er omtrent ukjendt.

I Galizien er det ogsaa Indmadsilden, der er indført, men da Befolkningens Betalingssevne her er mindre, nøier de sig tildels med en mindre Vare, og i de senere Aar har den svenske skotsk behandlede Sild ind-

arbejdet sig et Marked, da den sælges billigere end den skotske fulls og mediumfulls.

Den aarlige Konsum af salt Sild i Galizien anslaaes til ca. 40 000 Tdr., Hovedforretningerne er i Stryj, Przemysl, Zlozow, Brody og Lemberg. Silden kjøbes i Stettin enten gennem Agenter eller Kjøbmændene reiser selv dertil forat gjøre sine Indkjøb, dels mod Kontant inden 30 Dage ÷ 2 % og paa Tid for den, der har Kredit. Den Størrelse, der fordres, er ca. 650, men dog mest 750 til 800 Sild pr. strampakket skotsk udstyret Tønde. Al Sild fordres skotsk behandlet og i skotske Tønder.

Al Sildehandel i Galizien er i Jødernes Hænder.

I Ungarn er Konsumen af Sild mindre. Befolkningen har meget lidet Penge mellem Hænderne og maa nøie sig med Speck (Sideflesk). Hovedforretningerne i Sild er i Budapest, der forbruger ca. 10 000 Tdr. og Grosswardein ca. 3 til 4 000 Tønder aarlig. Silden gaar under Mærket «Hochseefulls», den kjøbes i Stettin og sendes dertil pr. Jernbane.

Den Størrelse, der fordres, er endel 500 til 550, dog hovedsagelig ca. 650 Sild pr. Tønde. Al Sild er ganet og pakket paa skotsk, men Hovedspørgsmaalet er her en billig Vare. I de senere Aar er det antagelig den simpleste skotske og svenske, tildels Vaarsild, der er gaaet denne Vei, ifjor har vel ogsaa 1895 Fedsild, der er omlagt etc i Stettin, faaet følge med.

Priserne havde tidligere været ca. 18 M. fob. Jernbane Stettin, nu i et Par Aar 14—15 M. og ifjor lige ned til 11—12 M.

Sildepriserne Vaar og Sommer 1896 var jo enestaaende lave for alle Sorter Sild.

Det er de større Kolonialhandlere, der driver Forretningen med Sild, mest Jøder, men efter de Oplysninger jeg fik paa Stedet, er de gennemgaaende solide Firmaer. Forretningerne afsluttes ogsaa her paa 30 Dage ÷ 2 % eller 4/M. Accept fra Facturadatoen, 30 Dage var de almindelige, og Beløbet inddroges enten gennem Agenter eller gennem en Bank.

For at faa den norske Sild indført paa disse Markeder, ligger Forholdene iaar meget gunstige. Lagerne af gammel brugbar Sild er omtrent rømmet i Stettin. Sverige har intet af egen Fangst, hvad de skiber er enten «Nordfjords eller Vaarsild», alt skotsk behandlet.

Naar Silden i August, September og Oktober sendes til Ungarn fra Stettin er den 2 à 3 Uger underveis pr. Jernbane; ved Ankomsten bliver den ført til Lager og de sidste Tønder kan blive liggende til Marts, førend de er solgt. Der er aldrig Tale om at efterse Tønderne med Lage, dertil er Saltet for dyrt, 15 Kr. pr. 100 Kilo.

Denne Sild pakkes derfor meget stramt og bør mellem hver Flo gives noget grovt Salt, at den har noget at tære paa, i Oplagsenden lægges et pent Speil uden Salt, og først naar Tønden er tilslaaet, paafyldes stærk Lage.

Kun bedste Sort Tønder kan benyttes.

Breslau er ogsaa et ganske betydeligt Sildemarked; Omsætningen er

ca. 100 000 Tdr. og ved Stedets Toldsted bliver over 60 000 Tdr. aarlig fortoldet. Breslau faar al sin Sild over Stettin, da Fragten derfra Vandveien er billig. Foruden at der arbeides med Stettin, gjøres ogsaa Forretninger gennem Agenter direkte med Skotland og Sverige. Betingelserne er $\frac{3}{M}$, men der betales almindeligt kontant mod 1 % over Stedets Disconto. Det er ogsaa her mest de større Kolonialfirmaer, der er Indhavere af Sildeforretning. Forretningsforholdene er gennemgaaende sunde. Fedsild er meget lidet kendt paa dette Marked.

Hamburg arbejder ogsaa i Sild ved Agenter. Det forekommer, at der sendes Sild direkte til Breslau i Konsignation.

Vi har i de senere Aar havt liden Glæde af den saltede Vaarsild, og naar Sverige har havt sit rige Fiske, har det været et stort Spørgsmaal for mangen en Kjøbmand, om de overhovedet skulde befatte sig med Saltning af Vaarsild. I Vinter var det en Undtagelse, da det svenske Fiske mislykkedes og $\frac{2}{3}$ af Vaarsildkvantumet kunde exporteres som fersk. At Sildeperioden paa den svenske Kyst nu skulde være over for denne Gang, er der vel liden Sandsynlighed for, men da kommer Vaarsildspørgsmaalet atter frem, delvis Østlandssilden. I Aar har vi havt Anledning til at se, hvor stor Betydning det svenske Fiske har paa den hele Sildehandel og ikke mindst paa den norske Sild. Straks Fisket begyndte i Nordfjord og senere Vaarsildfisket, kom flere svenske Kjøbmænd og saltede samt købte større Partier salt Sild og deltog med en større Del i Exporten af fersk Sild.

Ved Hjemkomsten til Sverige sorterede de Silden, den største for sit eget Marked, og Resten blev skotsk behandlet for de russiske, tyske og Indlandsmarkederne; jeg har havt Anledning til at se denne Vare iaar i Königsberg, Stettin, Hamburg og Galizien.

Enten nu det svenske Fiske fortsætter eller ei, er det for os at nyttiggjøre os al Indmadsild bedst mulig. Min personlige Opfatning og Erfaring er den, at de Mærker og Kvantum, der ikke har sit Marked i Sverige, Amerika og til Røgning i Tyskland, delvis Skotland og Irland, bør alle behandles paa skotsk og exporteres i skotske Tønder, helst af 120 Liters Størrelse. Der er jo gjordt endel Fremgang og Forsøg, og iaar mere end noget Aar tidligere, men det er ikke alt tilfredsstillende udført. Skal Silden faa en pen Farve og blive hvid i Kjødet, maa den ganes fersk, og Silden bør røres i Salt i Balgen, førend den lægges i Tønden, for at den skal blive jevnt saltet; dernæst maa man være forsigtig og ikke bruge for meget Salt, de magrere Sildesorter udpines af Saltet, bliver haard og usmagelig og taber betydeligt i Ydre. Vi er gennemgaaende tilbøielig til at benytte for meget Salt, især under Pakningen af Silden for Export; det er billigere end Silden og derfor intet at spare paa.

Ligeledes maa der indføres en ganske anden Nøiagtighed med Sorteringen, og naar det angaar Pakningen, da er der fremdeles mange, der synes det snart kan være godt nok, istedetfor at saalænge der endnu er Plads til en Sild i Tønden, skal den med. Der glemmes hvad Betydning

Fragt og Told har for Konsumenterne. I Rusland er Tolden ca. 8 Mark, i Tyskland 3 M., i Østerrig-Ungarn ca. 9 M. pr. Tønde enten den indeholder Sild, Salt eller Lage. Fragten til Indlandet er af ligesaa stor Betydning, saaledes til Galizien ca. 5 M. og til Østerrig-Ungarn 7 til 8 M.; dette tilsammen er ofte ligesaa meget som Sildens Kostende. Hvorfor skal det hjemme hos os gaa saa sent med at faa gennemført en gennemgaaende Reform, for at vor Sild i et og alt kan blive ligestillet med vore mægtige Konkurrenters? Jeg maa tilstaa jeg forstaar ikke denne Langsomhed, men skal vedblive at skrive herom i Haab om, at det dog engang vil komme. Hvad har vi ikke i Rusland alene betalt i Told for Lage og Tomtønder samt i Arbejdspenge. Tolden er Brutto og derpaa indpakkes ofte indtil over 20 %, foruden at vi ved vor lidet tilfredsstillende Pakning og ofte slette Emballage begrænser vort Marked.

Jeg ved der er mange saavel hjemme som ude, der med Glæde imødeser Indførelsen af en Tøndelov, kombineret med et frivilligt Vragersystem. Af Aviserne og gennem private Meddelelser har jeg seet, at disse Reformforslag skal have sine mægtige Modstandere. Dog det er at haabe, at naar Storthinget iaar tager Sagen under Behandling, at det da finder, at det er en Sag af meget stor økonomisk Betydning for Landets samtlige Sildefiskerier, og de Enkeltes Interesser faar ofres for det store Hele, selv om disses Indlæg kan synes noksaa berettiget.

En Lov for at skaffe os solide Tønder er en absolut Nødvendighed, og en Regel for Sortering, Pakning, Mærkning af Silden er hoist paa krævet. Naar Vragningen er frivillig, lægges der ingen Baand paa nogen. Der gives kun dem, der ønsker Statens Vragerstempel paa sin Sild, Anledning til at faa det. De, der finder det overflødigt, kan skibe paa den gamle Maade, eller søge at overgaa de Fordringer, der stilles for at opnaa det offentlige Stempel.

Skaaren Sild.

Konsumenten af skaaren Sild, der benyttes til de saakaldte «Russiske Sardiner» er i Østerrig-Ungarn fremdeles stigende.

Fra en Omsætning af nogle faa Tusind Tønder for ca. 20 Aar siden er den nu steget til over 30 000 Tdr. aarlig. Det var et større Wiener Firma, som begyndte denne Forretning, og som nu har flere Fabriker og er Hovedkonsumenten. I de senere Aar er imidlertid opstaaet flere Fabriker, saavel i Galizien som i Østerrig-Ungarn.

De mindre Fabriker er alle i Jødernes Hænder, og der er desværre flere, der i Norge og Sverige har forstaaet at skaffe sig Kredit og Følgen har været store Tab. Der er imidlertid flere, der baade kan betale kontant og gøre det, men der er ogsaa andre, med hvem jeg ikke vilde gjøre Forretning, selv om de lover Kontant. Jeg vil tilraade Forsigtighed og helst gennem en paalidelig Agent gjøre disse Forretninger. Kontant

mod Konsument cif Stettin er det vigtigste, med mindre man ved længere Forretningsforbindelse er kommet til den Overbevisning, at der kan gives Kredit.

Tidligere havde vi Forretningen med skaaren Sild alene; i de senere Aar har vi imidlertid faaet en slem Konkurrent i Sverige; de skjærer den som Tomsild og leverer den ofte til en Spotpris, der udelukker al Konkurrence, men er vist ikke til nogen Glæde for dem selv heller. I de mindste Mærker er vi uden Konkurrence fra Sverige. I Stettin og Hamburg skjæres ofte Sild; hertil benyttes mest norsk, tildels skotsk Sild. Udsigterne for skaaren Sild er fremdeles gode; Konsumenten af russiske Sardiner er i Tiltagende i Østerrige og Galizien, og da Sverige iaar intet har at levere, maa vi udnytte dette bedst muligt. De Størrelser, der benyttes er 18/20 og 20/25, dog mest 25/30, 30/35 og 35/40 Stykker pr. Kilo, ogsaa endel 50/55.

Letsaltet Brisling vil her kunne oparbejde sig et lidet Marked til at begynde med.

Fiskeguano.

Overalt forhørte jeg mig om Fiskeguano, men fik desværre et afslaaende Svar. Denne Vare var lidet og intet kjendt; der benyttes kun de aller billigste Gjødningsstoffer.

Hermetik.

Østerrige har selv ganske betydelige Fabriker ved Adriaterhavet, Hovednedlægningen er Sardiner (som de franske). Spir (smaa Makrel) nedlægges paa samme Maade, de var udmærket og bør nedlægges hos os ligedan. I Stavanger har vi om Sommeren ofte adskilligt Spir. Trods Tolden, 60 M. pr. 100 Kilo, tror jeg vi kunde oparbejde os et Marked for vor finere Hermetik.

Hamburg, 8de Juni 1897.

Ærbødigt
Westergaard.

